

**Archeologische opgraving  
Petegem-aan-de-Leie (Deinze) –  
Sint-Hubertstraat**

Jordi Bruggeman en Natasja Reyns

## Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba 055

Aard onderzoek: Opgraving

Vergunningsnummer: 2011/299

Naam aanvrager: Jordi Bruggeman

Naam site: Deinze - Sint-Hubertstraat

Opdrachtgevers: Immo Danneels nv, Sint-Baafskerkstraat 1, B-8200 BRUGGE (Sint-Andries)

Green Corner nv, Bellevue 5 bus 301, B-9050 LEDEBERG

Opdrachtnemer: All-Archeo bvba, Barelveldweg 4, B-2880 BORNEM

Administratief toezicht: Agentschap Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Nancy Lemay, Gebroeders Van Eyckstraat 4-6, B-9000 GENT

Wetenschappelijke begeleiding: David Vanhee, KLAD, Koetshuis Kasteel van Poeke, Kasteelstraat 26, B-9880 AALTER

Rapportage: All-Archeo bvba

Determinaties: drs. Jordi Bruggeman en dra. Natasja Reyns

All-Archeo bvba

Barelveldweg 4

B-2880 Bornem

info@all-archeo .be

0478 36 57 07

0498 15 84 40

© All-Archeo bvba, 2012

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek. De aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegde gezag, zijnde het Agentschap Onroerend Erfgoed en de KLAD.

# Inhoudsopgave

<b>1 INLEIDING.....</b>	<b>5</b>
<b>2 PROJECTGEGEVENS EN AFBAKENING ONDERZOEK.....</b>	<b>7</b>
2.1 Afbakening studiegebied.....	7
2.2 Aard bedreiging.....	8
2.3 Onderzoeksopdracht .....	9
<b>3 BESCHRIJVING REFERENTIESITUATIE.....</b>	<b>11</b>
3.1 Landschappelijke context.....	11
3.1.1 Topografie.....	11
3.1.2 Hydrografie.....	11
3.1.3 Bodem.....	12
3.2 Beschrijving gekende waarden.....	13
3.2.1 Historische gegevens.....	13
3.2.2 Archeologische voorkennis.....	14
3.2.3 Inschatting intactheid archeologisch erfgoed en archeologische potentie.....	15
<b>4 RESULTATEN TERREINONDERZOEK.....</b>	<b>17</b>
4.1 Toegepaste methoden & technieken.....	17
4.2 Bodem.....	17
4.3 Periodes.....	17
4.4 Archeologische vondsten.....	18
4.5 Archeologische sporen.....	19
4.6 Natuurwetenschappelijke analyses.....	19
4.6.1 Pollenanalyse.....	21
4.6.2 Macroresten.....	21
4.6.3 14C-datering.....	21
4.6.4 Besluit.....	21
<b>5 BEWONINGSSPOREN UIT DE IJZERTIJD.....</b>	<b>23</b>
5.1 Beschrijving van sporen en vondsten.....	23
5.1.1 Paalsporen.....	23
5.1.1.1 Woningen.....	23
5.1.1.2 Bijgebouwen.....	25
5.1.1.3 Waterkuil.....	29
5.2 Besluit.....	32
<b>6 BEGRAVINGSSPOREN UIT DE IJZERTIJD/ROMEINSE TIJD.....</b>	<b>33</b>
6.1 Beschrijving van sporen en vondsten.....	33
6.1.1 Brandrestengraven.....	33
6.2 Besluit.....	35
<b>7 BEWONINGSSPOREN UIT DE MIDDELEEUWEN.....</b>	<b>36</b>
7.1 Beschrijving van sporen en vondsten.....	36
7.1.1 Paalsporen.....	36
7.1.1.1 Woningen.....	36
7.1.1.2 Greppels.....	39
7.2 Besluit.....	40

<b>8 SPOREN UIT DE NIEUWE EN NIEUWSTE TIJD.....</b>	<b>41</b>
8.1 Beschrijving van sporen en vondsten.....	41
8.1.1 Paalsporen.....	41
8.1.1.1 Afsluiting.....	41
8.1.2 Greppels.....	41
8.2 Besluit.....	43
<b>9 DISCUSSIE.....</b>	<b>45</b>
<b>10 SAMENVATTING.....</b>	<b>49</b>
<b>11 BIBLIOGRAFIE.....</b>	<b>51</b>
11.1 Publicaties.....	51
11.2 Websites.....	51
<b>12 BIJLAGEN.....</b>	<b>53</b>
12.1 Lijst van afkortingen.....	53
12.2 Glossarium.....	53
12.3 Archeologische periodes.....	53
12.4 CD-rom.....	53

## 1 Inleiding

Naar aanleiding van de geplande aanleg van een nieuwe verkaveling door Immo Danneels nv en Green Corner nv werd door de KLAD, volgend op een archeologisch vooronderzoek, een vlakdekkende opgraving van circa 0,86 ha geadviseerd. Het opzet van het onderzoek was, binnen het plangebied, het archeologisch erfgoed te documenteren en te interpreteren, gezien een bewaring *in situ* niet mogelijk was. Tijdens het vooronderzoek kwamen verschillende nederzettingssporen uit de volle middeleeuwen aan het licht, waaronder paalkuilen (mogelijk toebehorend aan twee gebouwplattegronden), grachten en kuilen. Verder werd ook een mogelijk brandrestengraf aangetroffen. Eén spoor bevatte aardewerk in prehistorische techniek en verwijst mogelijk naar een nog oudere bewoningsfase.

De wetenschappelijke begeleiding werd verzorgd door David Vanhee van de Kale-Leie Archeologische dienst (KLAD). Deze vervolgoopdracht werd op 23 juni 2011 aan All-Archeo bvba toegewezen. Het terreinwerk liep van 6 september tot en met 6 oktober 2011, onder leiding van Jordi Bruggeman.

Tot slot willen we ook prof. dr. Wim Declercq, UGent, danken voor het aanreiken van nuttige tips.



## 2 Projectgegevens en afbakening onderzoek

### 2.1 Afbakening studiegebied

Het projectgebied is gelegen in de provincie Oost-Vlaanderen, gemeente Deinze, deelgemeente Petegem-aan-de-Leie (Fig. 1), percelen 380K5 (partim), 380R4 (partim), 380S4 (partim), 382D, 389E2, 389F2, 390L4, 390M4 en 390Z4 (kadaster Deinze, 3de afdeling, sectie B). Het onderzoeksgebied beslaat een oppervlakte van circa 2,7 ha en is volgens het gewestplan gelegen in woongebieden (0100).

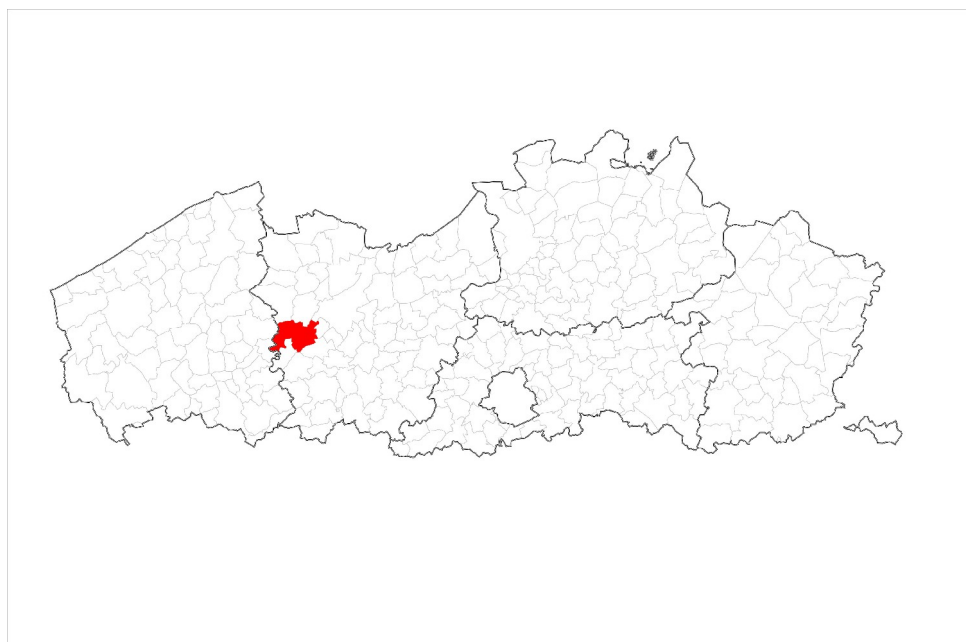


Fig. 1: Situeringssplan Deinze

- Administratieve gegevens met betrekking tot de locatie van het onderzoek:
  - Provincie: Oost-Vlaanderen
  - Locatie: Deinze (Petegem-aan-de-Leie)
  - Plaats: Sint-Hubertstraat
  - Toponiem: Molenhoek
  - x/y Lambert 72-coördinaten:
    - 90494; 184854
    - 90679; 184844
    - 90758; 184997
    - 90610; 185014

Deinze is gelegen ten noorden van Nazareth, Zulte en Kruishoutem, ten westen van Gent en Sint-Martens-Latem, ten zuiden van Aalter en Nevele en tot slot ten oosten van Tielt (West-Vlaanderen). Het projectgebied (Fig. 2) is gelegen ten zuidwesten van de dorpskern en is ingesloten tussen de Sint-Hubertstraat in het noordoosten, het oosten en het zuidoosten en in het westen door de spoorlijn Kortrijk-Gent.



Fig. 2: Kleurenorthofoto met een situering van het onderzoeksgebied ([maps.google.nl](https://maps.google.nl))

## 2.2 Aard bedreiging



Fig. 3: Inplantingsplan



Immo Danneels nv en Green Corner plannen in de nabije toekomst de aanleg van een nieuwe woonverkaveling (Fig. 3). Dit gaat gepaard met een verstoring van het archeologisch bodemarchief.

## 2.3 Onderzoeksopdracht

De bedoeling van het onderzoek was het uitvoeren van een vlakdekkende opgraving van een zone van ca. 0,86 ha, gezien een archeologisch vooronderzoek een hoge archeologische potentie van dit deel van het terrein heeft aangetoond.<sup>1</sup> In overleg met David Vanhee werd nog een kleine zone in het zuidwesten van het terrein bijkomend onderzocht. Dit deel heeft een oppervlakte van 660 m<sup>2</sup>.

Het doel van dit project is om de aanwezige archeologische sporen en structuren te documenteren en te registreren, opdat hun informatiewaarde niet verloren gaat tijdens de realisatie van de ontwikkeling. Een bewaring *in situ* is geen optie. Dit onderzoek werd gecombineerd met een meer exhaustieve bureaustudie.

Er werd nagegaan wat de aard is van de aanwezige archeologische bewoningssporen uit de volle middeleeuwen, maar wellicht ook uit de metaaltijden, en de mogelijke begravingsporen uit de Romeinse tijd, waarop het vooronderzoek gewezen heeft.

Er werd gepoogd een aantal vragen in het bijzonder te beantwoorden:

- Wat is de aard, de verspreiding en de datering van de sporen?
- Zijn er structuren te herkennen? Wat is hun aard (functioneel, bewaringstoestand), datering verspreiding en ruimtelijke samenhang?
- Kunnen de interpretaties van het vooronderzoek fijngesteld worden?
- Wat is de relatie met het omliggende landschap?
- Wat is het belang en de betekenis van de site binnen de bestaande kennis over de geschiedenis van Deinze en de ruimere regio?
- Wat is het belang van de site binnen de bestaande kennis van gelijkaardige sites?

---

1 Derieuw/Reyns/Bruggeman 2011.



### 3 Beschrijving referentiesituatie

#### 3.1 Landschappelijke context

##### 3.1.1 Topografie

Op de topografische kaart is het gebied gelegen tussen 10 en 11,25 m TAW (Fig. 4). De omgeving kent weinig hoogteverschillen. Het eigenlijke onderzoeksterrein heeft noord-zuid georiënteerde bolling, waarbij het zuidwestelijke deel afhelt in de richting van de Kattenbeek (zie verder).

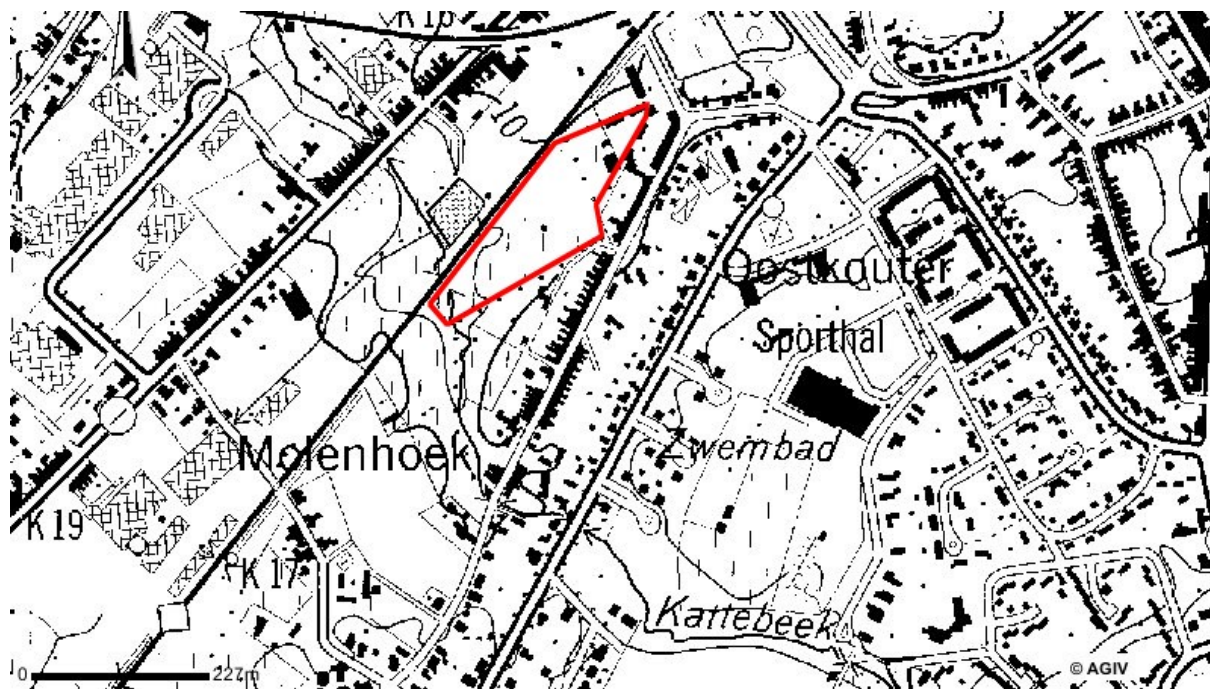


Fig. 4: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen>)

##### 3.1.2 Hydrografie

Het gebied is gelegen binnen het Leiebekken in de subhydrografische zone van Leie van monding Oude Mandelbeek (excl.) tot monding Kalebeek (incl.). De grens in het zuidwesten van het terrein wordt bepaald door de Kattenbeek, die meer naar het noorden aansluit bij de Leie. Ten noorden van het terrein, over de spoorweg loopt ook nog een naamloze waterloop die uitmondt in de Kattenbeek (Fig. 5).



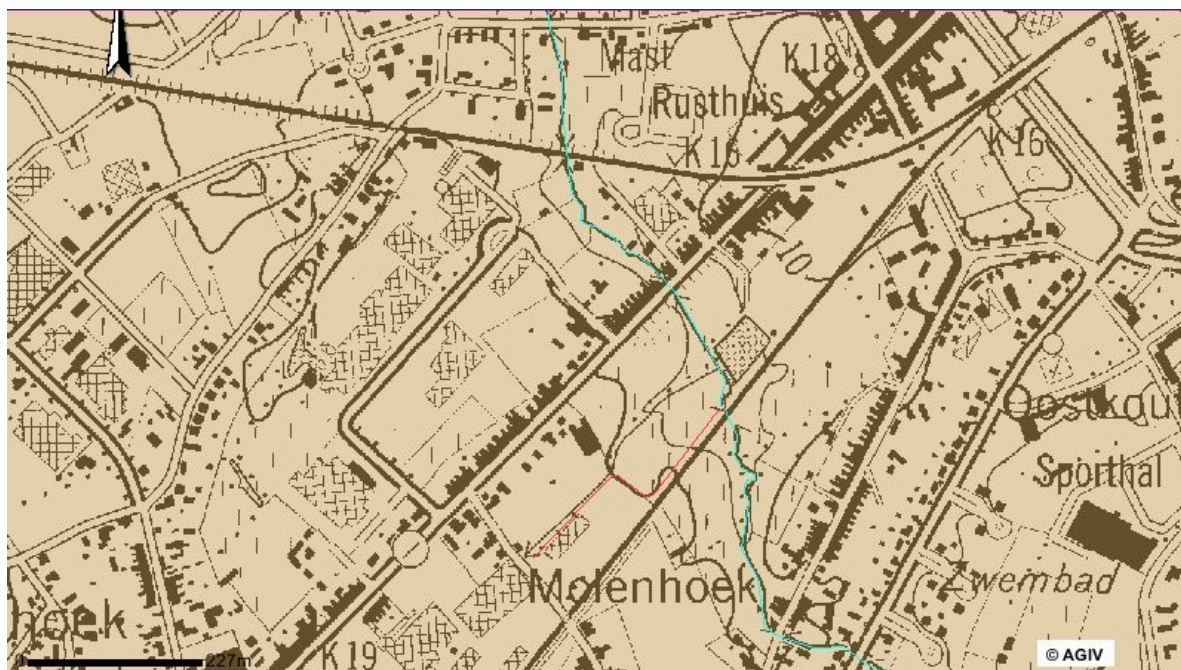


Fig. 5: Hydrografie (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/vha>)

### 3.1.3 Bodem

Het gebied is gelegen in de Vlaamse Zandstreek. De geologische ondergrond bestaat uit het Lid van Aalbeke (KoAa), een formatie uit het Tertiair, gekenmerkt door donkergrijze tot blauwe klei en glimmers.<sup>2</sup>

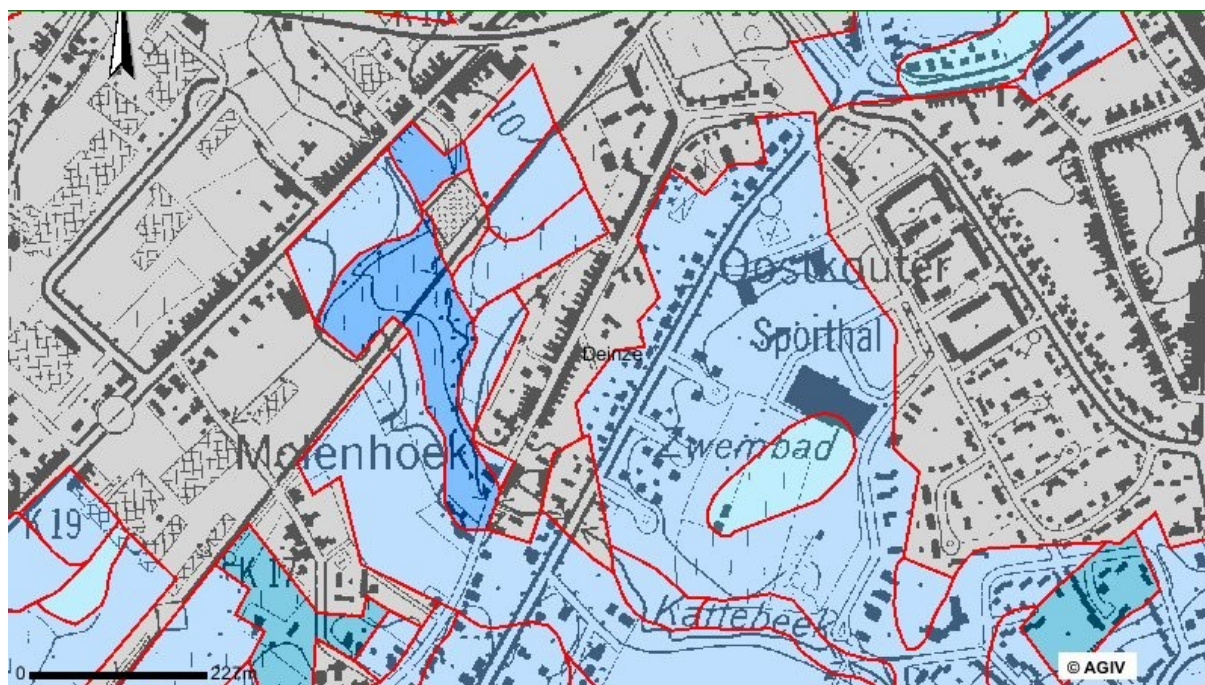


Fig. 6: Bodemkaart (<http://www.agiv.be>)

De bodem is op de plaats van het projectgebied op de bodemkaart in het noordoosten weergegeven als een bebouwde zone (OB). Het grootste deel van het terrein bestaat uit een matig natte lemige zandbodem met structuur B horizont (Sdb). In het noorden is er eerder een matig

<sup>2</sup> <http://dov.vlaanderen.be>



droge zandbodem met sterk verbrokkelde textuur B horizont (Zcc) (h). In het uiterste zuidwesten van het projectgebied, rond de Kattenbeek, bestaat de bodem uit een natte lemige zandbodem zonder profiel (Sep) (Fig. 6).

## 3.2 Beschrijving gekende waarden

### 3.2.1 Historische gegevens

Petegem-aan-de-leie wordt voor het eerst vermeld in 1137 als Pethengem, een Germaans toponiem. Petegem bestond in de 13de eeuw uit twee delen: Petegem-Binnen en Petegem-Buiten. Petegem-Binnen of Petegem-stad, het dorpscentrum rond het kruispunt van twee heerbanen met de kerk aan de Leieoever was afgesloten door vier hekken. Petegem-Buiten, in de middeleeuwen nog voornamelijk bos en heide, kende drie belangrijke nederzettingen, namelijk het goed te Boelare, het leen ter Drongenschen en het goed ten Rode. Van deze oudste landbouwsites zijn alle sporen verdwenen.

In 1469 werd Petegem-Binnen door Karel de Stoute bij Deinze gevoegd, Petegem-Buiten bleef zelfstandig bestaan. De oudste agrarische activiteit ontwikkelde zich in de onmiddellijke nabijheid van Petegem-Binnen en Deinze, namelijk op de kouters, langs de weg Gent-Kortrijk en rond de Knok. Het gebied tussen Leie en Schelde is later in cultuur gebracht. De steenweg Gent-Kortrijk die de gemeente van oost naar west doorsnijdt was een belangrijke vestigingsplaats voor afspanningen en herbergen die nu verdwenen zijn.<sup>3</sup>



Fig. 7: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (<http://www.ngi.be>)

Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), kan gezien worden dat het projectgebied gelegen is in landbouwgebied en bos ( Fig. 7). Het huidige stratenplan is redelijk goed te herkennen op de Ferrariskaart, vooral de

<sup>3</sup> <http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/21374>



steenweg Gent-Kortrijk en de Sint-Hubertstraat. Op het noordoosten van het terrein zijn enkele gebouwen te zien, op de locatie waar vandaag de dag nog steeds bebouwing aanwezig is.

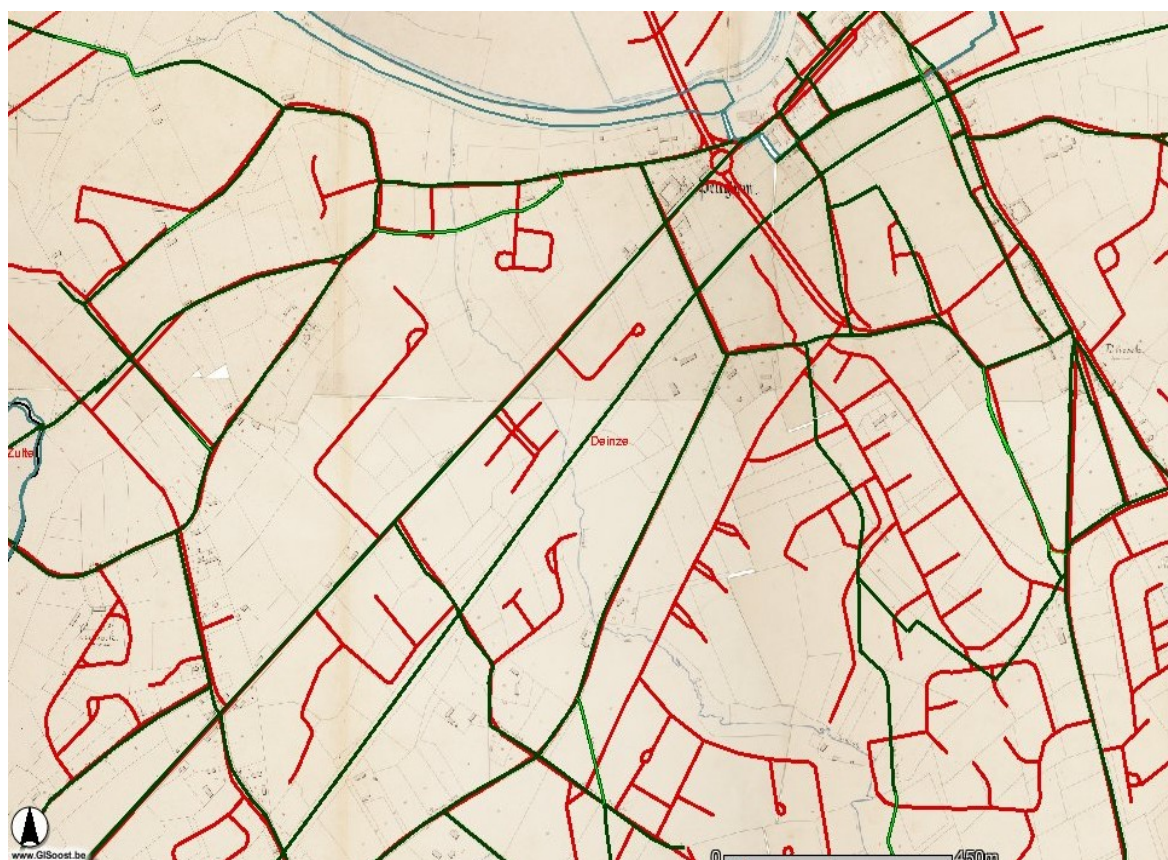


Fig. 8: Atlas van de Buurtwegen (<http://www.gisoot.be/ATLASBW/>)

Op de Atlas der Buurtwegen uit circa 1841 kan gezien worden dat in de zone nog steeds weinig bewoning aanwezig is (Fig. 8). De spoorlijn Gent-Kortrijk is een nieuwe toevoeging op deze kaart. Uiteindelijk wordt het stratenplan in de huidige staat gebracht door de toevoeging van een wijk in het zuidwesten van het projectgebied in de 20ste eeuw.

### 3.2.2 Archeologische voorkennis

In de omgeving van het projectgebied zijn volgens de Centraal Archeologische Inventaris enkele gekende archeologische waarde aanwezig (Fig. 9).

- CAI 976147: Circulaire structuur met een diameter van ongeveer 240 m. Datering onbepaald. Het ligt 100 m ten zuiden van de Leie en wordt ingesloten door twee beken (Tichelbeek en Kattebeek).<sup>4</sup>
- CAI 970601: Parochiekerk Sint-Martinus en Sint-Antonius Abt. Kerk met zeer oude oorsprong (1147). Vierkante onderbouw van de kruisingstoren met Romaanse venstertjes in Doornikse steen, vermoedelijk nog uit 12de eeuw. De overige Romaanse kerkdelen zijn in de loop der eeuwen grondig verbouwd en vergroot. De voorganger van de kerk gaat mogelijk terug tot de 9de eeuw.<sup>5</sup>
- CAI 972044: Site met walgracht (Goed te Reybroek). Dubbele vierkante omgrachting met twee hoeven met losstaande bestanddelen, de westelijke hoeve vermoedelijk de oudste en belangrijkste. Datering in de late middeleeuwen.<sup>6</sup>

<sup>4</sup> De Meulemeester 1984, 24-25

<sup>5</sup> Cassiman 1954; Rassalle 2007: 80-83

<sup>6</sup> Smith 1988

Meer naar het zuiden is er nog het kasteel van Maelstapel (CAI 972043), een laat-middeleeuwse bewalde motte met neerhof.<sup>7</sup> Een proefsleuvenonderzoek door het KLAD leverde, ook meer naar het zuiden, enkele laat-middeleeuwse grachten en kuilen (mogelijk ook paalkuilen) op.<sup>8</sup>

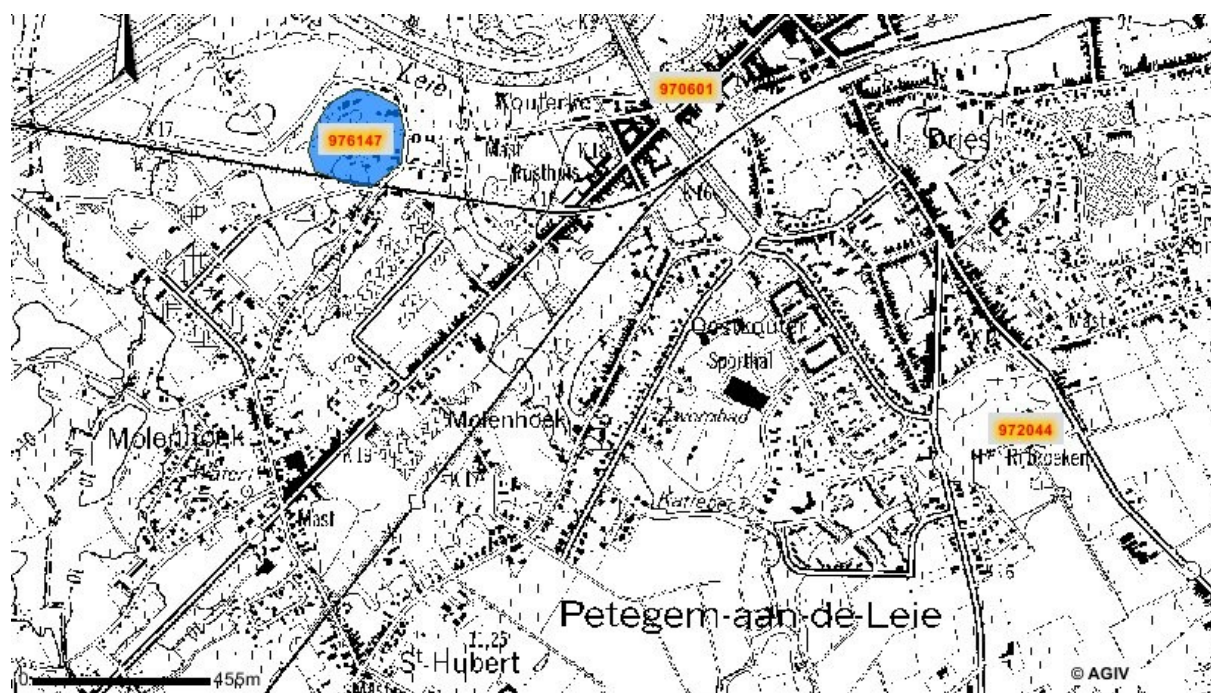


Fig. 9: Overzichtskartaal CAI

Via het archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven, uitgevoerd door All-Archeo bvba in februari 2011, kon een concrete inschatting gemaakt worden van de archeologische potentie van het projectgebied.<sup>9</sup>

Het archeologisch vooronderzoek toonde de aanwezigheid aan van menselijke activiteiten in het verleden aan. De aangetroffen sporen omvatten greppels, kuilen, paalsporen en verstoringen. Aan de hand van de evaluatie van de aangetroffen sporen en structuren, werden twee sites of concentraties aan sporen afgebakend. Deze omvat twee plattegronden en enkele greppels die deze doorsnijden. Deze sporen kunnen in de volle of late middeleeuwen gedateerd worden. Eén spoor bevatte aardewerk in prehistorische techniek. Verder omvat het tevens een mogelijk brandrestengraf van onduidelijke datering.

### 3.2.3 Inschatting intactheid archeologisch erfgoed en archeologische potentie

De omgeving van het projectgebied omvat enkele gekende archeologische waarden. Deze zijn voornamelijk te plaatsen van de volle tot de late middeleeuwen. De omgeving van het onderzoeksgebied is verder, afgaande op oud cartografisch materiaal, lange tijd landbouwgebied geweest. Het archeologisch vooronderzoek bevestigde de grote archeologische potentie. Er werden namelijk bewoningssporen aangetroffen uit de volle middeleeuwen, maar mogelijk ook uit oudere periodes. Hierop wijst de aanwezigheid van een mogelijke begravingsstructuur, die aangetroffen werd tijdens het vooronderzoek.

<sup>7</sup> Smith 1988

<sup>8</sup> Klinkenborg/De Logi/Hoorne 2006

<sup>9</sup> Derieuw/Reyns/Bruggeman 2011

Op basis van het vooronderzoek kon verder ook de intactheid van het archeologisch erfgoed ter hoogte van de op te graven zone ingeschat worden. Hierbij zijn niet meteen aanwijzingen voor grote verstoringen ter hoogte van de voor vervolgonderzoek afgebakende zone.



## 4 Resultaten terreinonderzoek

### 4.1 Toegepaste methoden & technieken

De bovengrond van de opgravingsvlakken werd verwijderd tot op het archeologisch leesbare niveau, bepaald door de leidinggevende archeoloog. Alle sporen, werkputten en een aantal representatieve profielen werden fotografisch vastgelegd. Vervolgens werden alle vlakken, profielen, sporen en aanlegvondsten topografisch ingemeten en werden de sporen en profielen beschreven, waarna de sporen werden gecoupeerd, ingetekend en gefotografeerd. Daar waar structuren werden aangetroffen werd getracht de hiertoe behorende sporen in eenzelfde richting en in een fase te couperen, teneinde ze reeds op het terrein zo goed mogelijk te kunnen evalueren.

### 4.2 Bodem

Het archeologisch niveau bevindt zich tussen 30 tot 70 cm onder het maaiveld, met een gemiddelde van circa 50 cm, tussen 7,78 en 9,14 m TAW. De diepte van het archeologisch niveau neemt toe naar het noordoosten. De leesbaarheid van de bodem was matig tot goed en werd vooral gehinderd door sterke bioturbatie.

Over vrijwel het volledige terrein is een bodemopbouw te herkennen die bestaat uit een A-horizont, gelegen op een oudere A-horizont. Deze ligt op zijn beurt op de C-horizont (Fig. 10).



Fig. 10: Profiel 1 in werkput 6 van het vooronderzoek

### 4.3 Periodes

De aangetroffen resten kunnen gedateerd worden in de metaaltijden/Romeinse tijd en in de middeleeuwen (Fig. 11). Verder werden ook resten aangetroffen die toegeschreven kunnen worden aan de nieuwe en nieuwste tijd.



Fig. 11: Gefaseerd grondplan (groen: metaaltijden, blauw: Romeinse tijd, paars: middeleeuwen, rood: nieuwe of nieuwste tijd)

#### 4.4 Archeologische vondsten

In totaal werden 318 fragmenten van voorwerpen ingezameld, waarvan 287 afkomstig uit geregistreerde sporen.

Categorie	Subcategorie	Metaaltijden	Romeinse tijd	Middeleeuwen	Middeleeuwen / Nieuwe tijd	Nieuwe / Nieuwste tijd	Onbepaald	Totaal
Aardewerk	Vaatwerk	33	11	20	94	22	22	202
	Bouwmateriaal	-	1	-	-	29	-	30
	Andere	1	-	-	-	4	1	6
Glas	Vaatwerk	-	-	-	-	2	-	2
	Bouwmateriaal	-	-	-	-	2	-	2
Metaal	Bouwmateriaal	-	-	-	-	4	-	4
	Andere	-	-	-	-	30	1	31
Organisch materiaal	Bot	-	-	-	-	-	3	3
Mortel		-	-	-	-	-	3	3
Steen	Zandsteen	-	-	-	-	-	23	23
	Kei	-	-	-	-	-	1	1
	Silex	-	-	-	-	-	4	4
	Andere	-	-	-	-	-	6	6
Kunststof		-	-	-	-	1	-	1
Totaal		34	12	20	94	94	64	318

De aanwezige materiaalcategorieën zijn aardewerk, glas, metaal, bot, mortel, steen en kunststof. De grootste categorie is het aardewerk.

#### 4.5 Archeologische sporen

In totaal werden 438 sporen geregistreerd, waarvan 144 natuurlijk en 294 antropogeen van oorsprong zijn.

Brandrestengraf	Greppels	Kuilen	Paalsporen	Ploeg- en spitsporen	Verstoring
1	44	44	182	18	5

De meeste sporen van antropogene oorsprong zijn paalsporen. Verder is de aanwezigheid van greppels, kuilen, ploeg- en spitsporen en enkele verstoringen vastgesteld. Er werd ook één brandrestengraf gevonden.

#### 4.6 Natuurwetenschappelijke analyses

Van enkele van de onderzochte sporen werden monsters genomen voor verdere natuurwetenschappelijke analyses.

Monsternr	WP	S	L	PR	V/C	Monstername	Opmerkingen
MHK001	1	3			C	HK	
MHK002	1	25			C	HK	
MHK003	1	36			C	HK	

Monsternr	WP	S	L	PR	V/C	Monstername	Opmerkingen
MHK004	1	38			C	HK	
MHK005	1	40			C	HK	
MHK006	1	51			C	HK	
MHK007	1	93			C	HK	
MHK008	1	96			C	HK	
MHK009	1	97	a		C	HK	
MHK010	1	97	b		C	HK	
MHK011	1	97	a		C	HK	
MHK012	1	100			C	HK	
MHK013	1	103A			C	HK	
MHK014	1	105	a		C	HK	
MHK015	1	113			C	HK	
MHK016	1	146			C	HK	
MHK017	1	148	a+b		C	HK	
MHK018	1	149			C	HK	
MHK019	1	152			C	HK	
MHK020	1	164			C	HK	
MHK021	1	164C			C	HK	
MHK022	1	165			C	HK	
MHK023	1	172			C	HK	
MHK024	1	173			C	HK	
MHK025	1	179			C	HK	
MHK026	1	180			C	HK	
MHK027	1	181			C	HK	
MHK028	1	181A			C	HK	
MHK029	1	182			C	HK	
MHK030	1	183			C	HK	
MHK031	1	184			C	HK	
MHK032	1	185			C	HK	
MHK033	1	190			C	HK	
MHK034	1	194			C	HK	
MHK035	1	194C			C	HK	
MHK036	1	237B	a		C	HK	
MHK037	2	304	d		C	HK	
MHK038	2	321			C	HK	
MHK039	2	336			C	HK	
MHK040	2	337			C	HK	
MHK041	2	340B			C	HK	
MB001	1	212	a		C	Bulkmonster	
MB002	1	212	b		C	Bulkmonster	

Monsternr	WP	S	L	PR	V/C	Monstername	Opmerkingen
MB003	1	237B	b		C	Bulkmonster	
MB004	1	304	d		C	Bulkmonster	
MB005	2	321			C	Bulkmonster	
MB006	2	336			C	Bulkmonster	
MB007	2	337	b		C	Bulkmonster	
MB008	2	342	b		C	Bulkmonster	
MP001	1	96+97	a t.e.m. f		C	Pollenbak	

#### 4.6.1 Pollenanalyse

Ten behoeve van eventuele pollenanalyse werd één pollenprofiel gerecupereerd, met name uit spoor 96-97, laag a tot en met f. Hiervan wordt een waardering voorgesteld, eventueel gevolgd door een analyse, in functie van de reconstructie van het landschap uit het verleden. De waardering kon eventueel gevolgd worden door een analyse, indien bijkomende vraagstellingen opgeworpen worden door de waardering en een analyse hieromtrent verder informatie kan verschaffen. Daar reeds een vrij goed beeld werd verkregen op basis van de waardering, werd geen verdere analyse uitgevoerd.

#### 4.6.2 Macroresten

Ten behoeve van onderzoek naar macroresten werden bulkmonsters van 10 l genomen. Er wordt een waardering van macroresten uit spoor 212, laag b en uit spoor 97, laag d, voorgesteld. De waardering toonden echter aan dat de stalen maar een paar zaden bevat, waardoor verder uitwerken geen meerwaarde oplevert.

#### 4.6.3 <sup>14</sup>C-datering

Ten behoeve van <sup>14</sup>C-dateringen, met als doel absolute dateringen te bekomen, werd een datering voorgesteld op houtskool uit spoor 212, laag b en uit spoor 97, laag d. Ook werd een datering voorgesteld op houtskool uit een paalspoor, spoor 342, laag b, en uit een ander paalspoor van dezelfde structuur, spoor 337, laag b, dat vermoedelijk in de ijzertijd/Romeinse tijd gedateerd wordt. Van deze structuur worden twee datering voorgesteld, om vergelijking tussen beide dateringen mogelijk te maken, om een grotere statistische betrouwbaarheid te bekomen.

#### 4.6.4 Besluit

Er werd een waarderingen van pollen voorgesteld, eventueel gevolgd door een analyses. Een verdere analyse leek niet zinvol. Voor macroresten worden twee waarderingen voorgesteld, eventueel gevolgd door een analyse. Bij de macroresten was een verdere analyse niet zinvol, geien de stalen slechts enkele zaden opleverden. Tot slot werden vijf <sup>14</sup>C-dateringen voorgesteld.





## 5 Bewoningssporen uit de ijzertijd

### 5.1 Beschrijving van sporen en vondsten

De grootste concentratie aan ijzertijdsporen bevindt zich in het noordwesten van het onderzoeksterrein. De aangetroffen sporen omvatten in hoofdzaak paalsporen en mogelijk ook een aantal greppels en een waterkuil.

#### 5.1.1 Paalsporen

##### 5.1.1.1 Woningen

In het noordwesten van het onderzoeksgebied kon nog een deel van van een noordwest-zuidoost geïoriënteerd gebouw vastgesteld worden (Fig. 12 en Fig. 13). Het gebouw lijkt zich verder uit te strekken op het aansluitende spoorwegdomein en is daar wellicht verstoord bij de aanleg van de spoorwegberm. Gezien het uitgeloopte karakter van de sporen en het handgevormd aardewerk, aangetroffen in een geassocieerde greppel (S336), lijkt de gebouwplattegrond gedateerd te kunnen worden in de ijzertijd. De breedte van het gebouw bedroeg circa 7,20 m. De paalsporen van de basisstructuur hebben een diameter van circa 80 cm en een bewaarde diepte van 64 tot 70 cm. De vulling is lichtgrijs gevlekt. Onderaan de paalkernen kon nog een organische band vastgesteld worden (Fig. 16). De oriëntatie sluit aan bij die van de aangetroffen spijkers. Daar slechts enkele sporen van het gebouw konden gedocumenteerd worden, was het niet mogelijk een volledig inzicht te krijgen in het bouwtype.



Fig. 12: Overzicht coupes op gebouwplattegrond

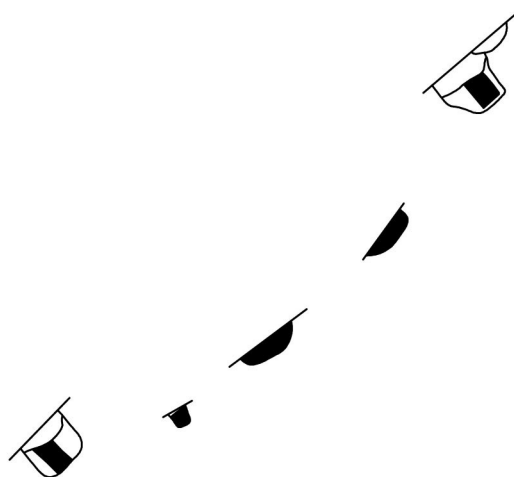
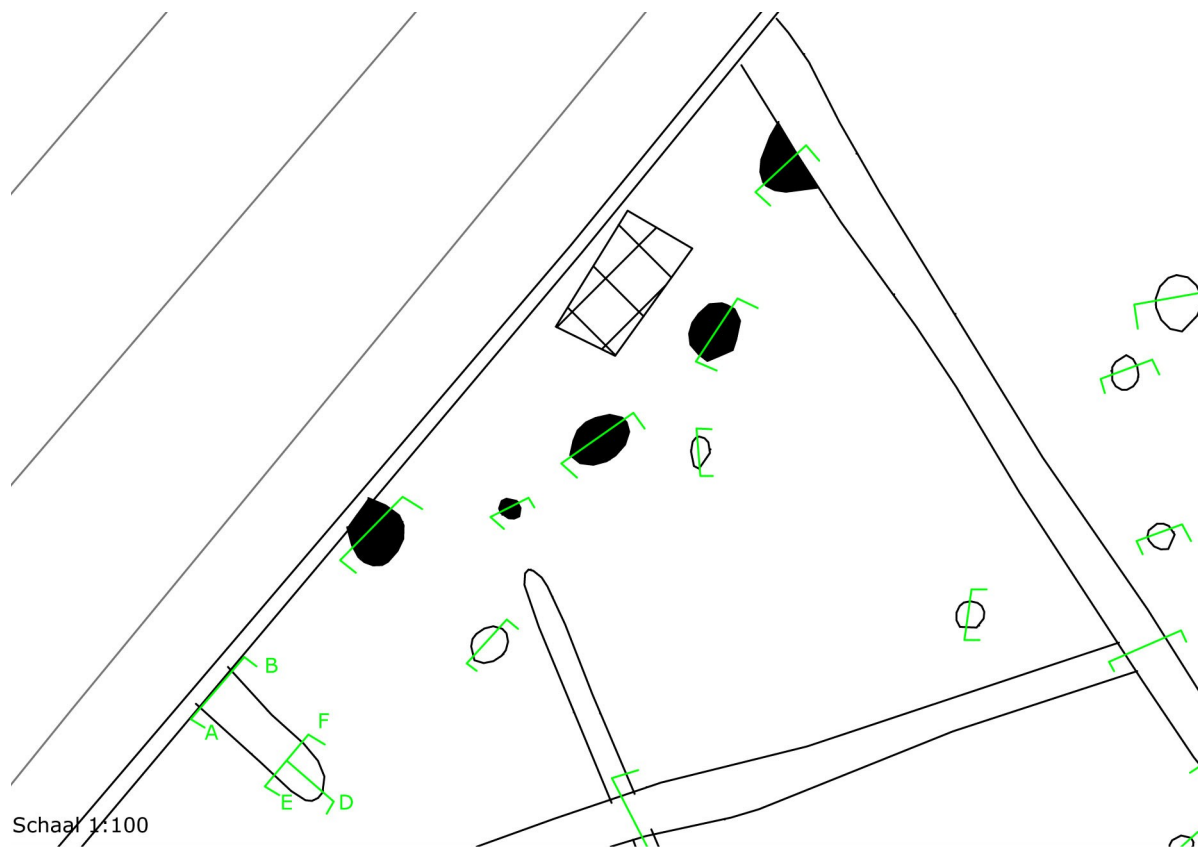


Fig. 13: Gedeeltelijk bewaarde ijzertijdplattegrond

Een  $^{14}\text{C}$ -datering op houtskool uit de kern van spoor 337 (MB007) leverde, een datering op tussen 196 en 19 cal BC of 31 en 1 cal BC (Poz-46451, 2080  $\pm$  35 BP, 95,4% probability) (Fig. 14). Een  $^{14}\text{C}$ -datering op houtskool uit de kern van spoor 342 (MB008) leverde, een datering op



tussen 47 cal BC en 78 cal AD (Poz-46450, 1985 +/- 30 BP, 95,4% probability) (Fig. 15). Deze dateringen lijken aan te geven dat het gebouw te plaatsen is in de eerste helft van de eerste eeuw voor christus.

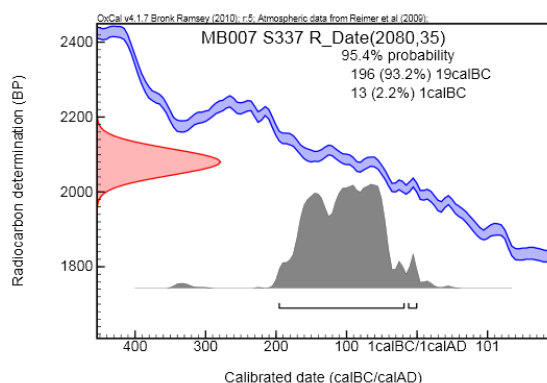


Fig. 14: MB007, S337

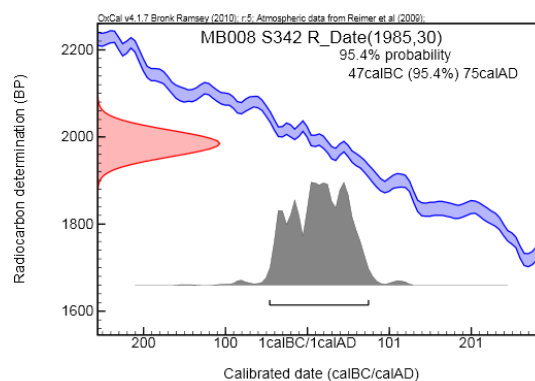


Fig. 15: MB008, S342



Fig. 16: Doorsnede van paalspoor 337

### 5.1.1.2 Bijgebouwen

Er konden acht spijkers worden vastgesteld (Fig. 17 en Fig. 18). Vijf spijkers hebben een noordwest-zuidoost oriëntatie (Fig. 19, Fig. 20, Fig. 21, Fig. 22 en Fig. 23) en drie een eerder noord-zuid oriëntatie (Fig. 24, Fig. 25 en Fig. 26). Daar het op enkele spijkers na, die lijken geplaatst te kunnen worden in de ijzertijd, is het onduidelijk is aan welke periode(s) ze dienen toegeschreven te worden. Omwille daarvan worden hier alle spijkers beschreven. Gezien de huisplattegrond uit de metaaltijden een quasi identieke noordwest-zuidoost richting heeft dan van deze van één van de middeleeuwse huisplattegronden (zie verder), is het voor de noordoost-zuidwest georiënteerde spijkers (spijker 1-6) op basis van de oriëntatie niet duidelijk tot welke periode ze dienen gerekend te worden. Op basis van vondstmateriaal (zie verder) lijken spijker 4 en 5 eerder te plaatsen in de metaaltijden. Een hoofdgebouw met een gelijkaardige oriëntatie als spijkers 6 tot 8 (noord-zuid) kon niet vastgesteld worden, maar een aantal greppels die vondstmateriaal uit de (late)middeleeuwen of nieuwe tijd opleverden kennen een gelijkaardige

oriëntatie. Wat betreft de vulling van de sporen, hebben spijkers 1, 4 en 8 een bruingrijze vulling, spijkers 2 en 3 een grijze vulling en sporen 5 tot 7 een donker grijsbruine vulling.

Num mer	Omschrijving	Spoornummers	Afmetingen	Oriëntatie
1	Vierpostenspijker	38, 148, 149, 152	2,6 x 2,7 m	NW-ZO
2	Vierpostenspijker	154, 155, 156, 157	2,2 x 2,8 m	NW-ZO
3	Vierpostenspijker	159, 160, 161, 163	2,0 x 2,4 m	NW-ZO
4	Vierpostenspijker	170, 171, 174, 175	3,4 x 4,0 m	NW-ZO
5	Vierpostenspijker	180, 181, 181B, 182	2,3 x 2,4 m	NW-ZO
6	Vier(?)postenspijker	322, 323, 331	2,1 x 2,3 m	N-Z
7	Vierpostenspijker	391, 392, 393, 394	2,2 x 2,2 m	N-Z
8	Vierpostenspijker	403, 408, 413, 414	2,1 x 2,5 m	N-Z

De lengte van de zijden varieert tussen 2 en 4 m. De sporen zijn rond van vorm, met een diameter tussen 25 en 45 cm en een bewaarde diepte van 12 tot 38 cm. De vulling is donkergrijs gevlekt.

In spoor 170 werd een fragment van een oxiderend gebakken en geglazuurd tegel aangetroffen. In spoor 180 werd een wandfragment handgevormd aardewerk aangetroffen met een dikte van 7 mm en een RRR bakschema,<sup>10</sup> evenals twee fragmenten huttenleem. Ook spoor 182 leverde tot slot nog een wandfragment handgevormd aardewerk op, met een dikte van 8 mm en een RRR bakschema.

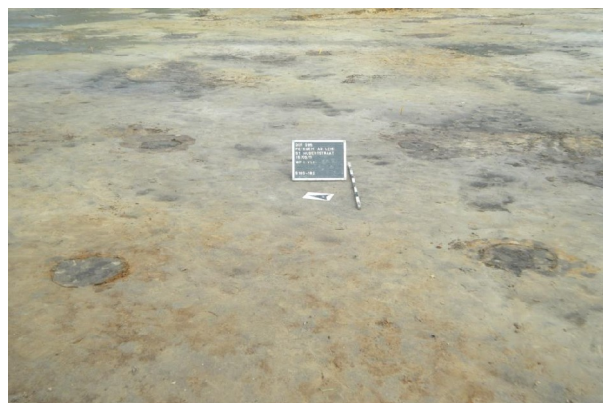
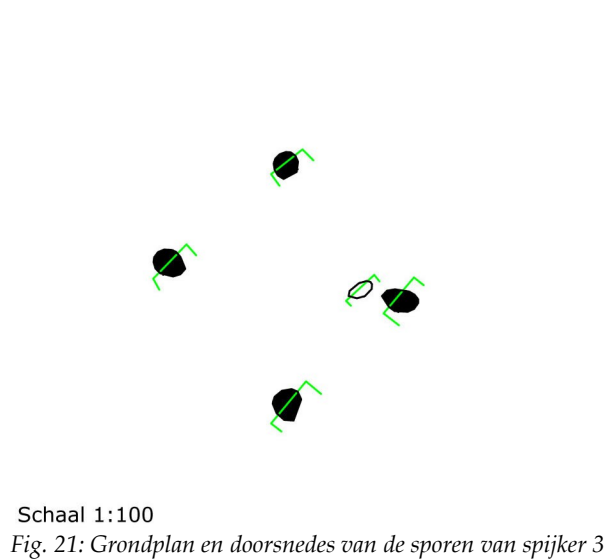
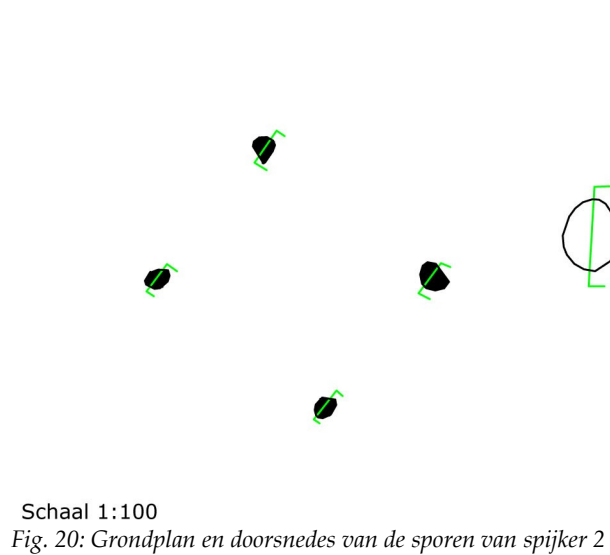
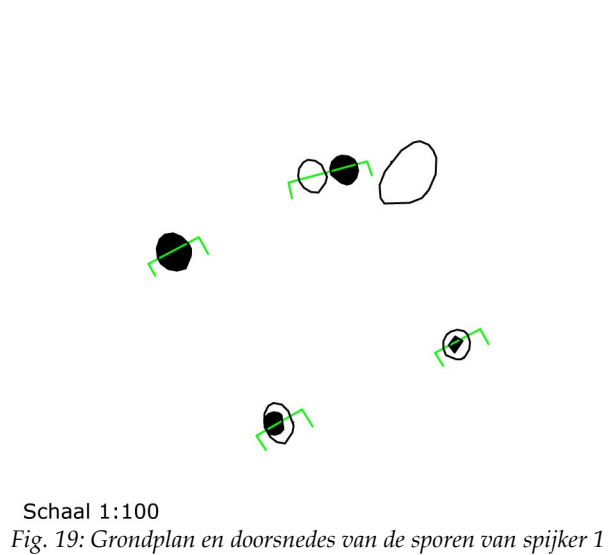


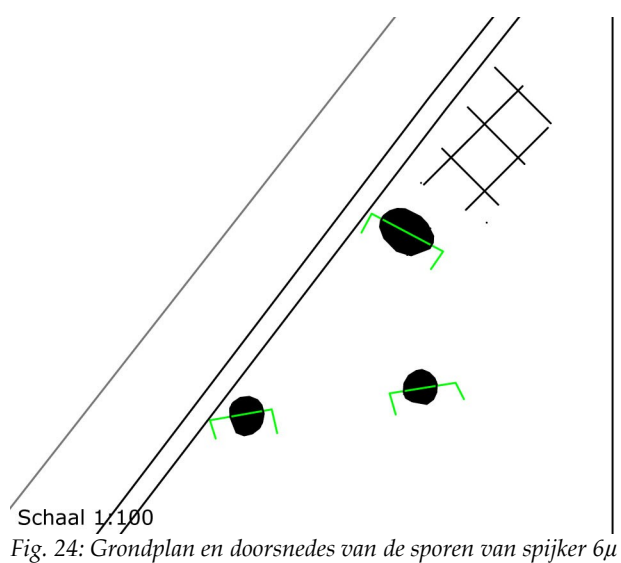
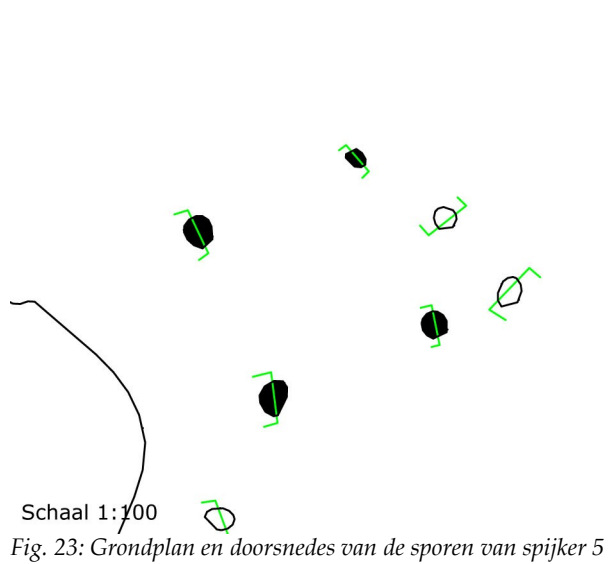
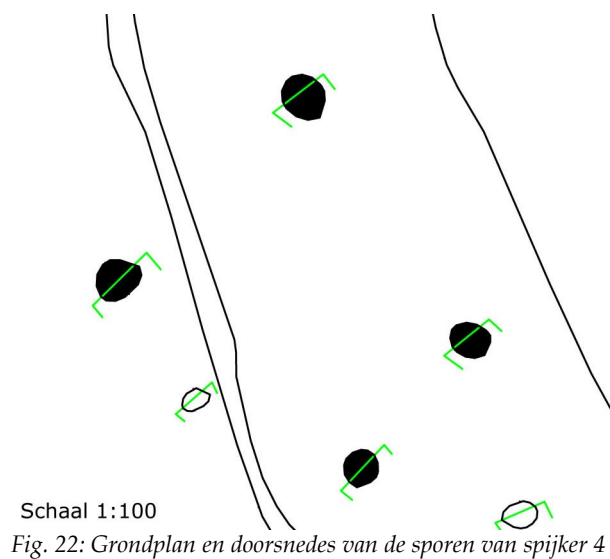
Fig. 17: Spijker 5

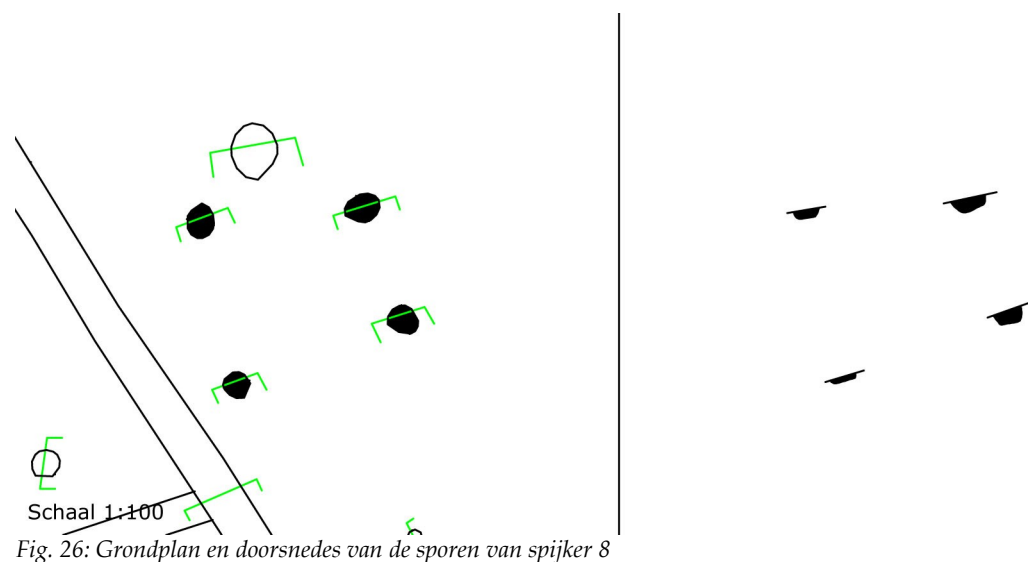
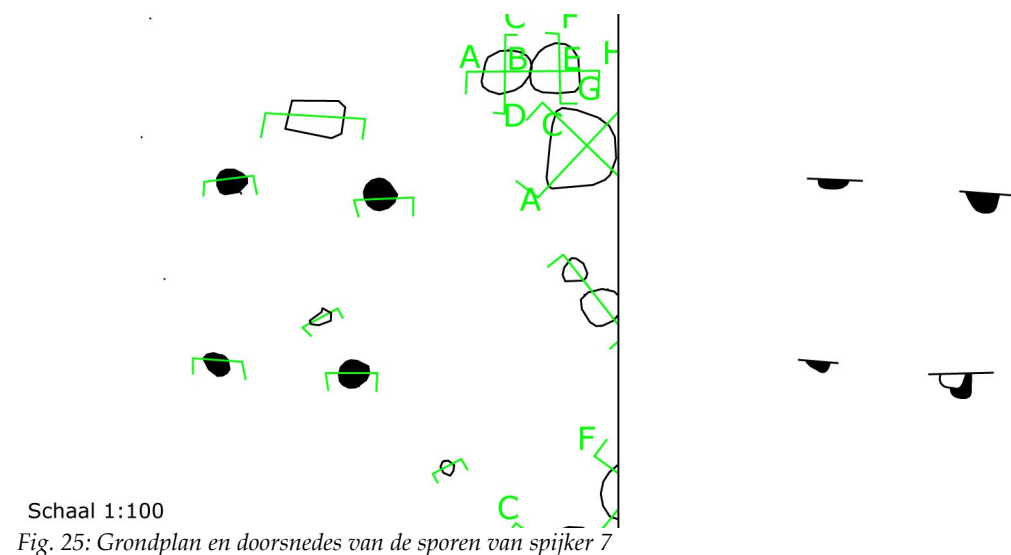


Fig. 18: Coupes op de sporen van spijker 5

<sup>10</sup> Bij de kleur van een scherf op dwarsdoorsnede is een onderscheid gemaakt tussen “oxiderend” (O), ofwel lichte tinten, en “reducerend” (afgekort tot R) dat wil zeggen donkere tinten. Aldus kan de kleuropbouw aangegeven worden, waarbij telkens begonnen wordt met de (veronderstelde) buitenzijde. Zo staat ORO voor een lichte binnen- en buitenzijde en een donkere kern.







### 5.1.1.3 Waterkuil

Centraal in het noorden van het onderzoeksterrein werd een waterkuil, spoor 97, vastgesteld (Fig. 27) en wordt doorsneden door een recentere greppel. Wellicht mag deze gerelateerd worden aan het aangetroffen woongebouw uit de ijzertijd. De kuil heeft een diameter van 3,7 m en een diepte van 95 cm. De waterkuil heeft twee opvullingspakketten, beide verder op te delen in een aantal opvullingslagen (Fig. 30). Het onderste pakket is donkergrijs en enigszins gelaagd; het bovenste pakket is homogeen grijs. Het onderste opvullingspakket lijkt een gevolg te zijn van het traag dichtslibben van de waterkuil en het bovenste pakket kan gerelateerd worden aan de dempingsfase. Van de onderste lagen werden bulkstalen en een pollenstaal genomen.





Fig. 27: Waterkuil

Vondsten uit de waterkuil omvatten drie fragmenten handgevormd aardewerk, waaronder een randfragment van 9 mm dik, een wandfragment van 6 mm dik en een bodemfragment van 9 mm dik, verschaald met schervengruis en met een RRR bakschema. Samen met een fragment van een maalsteen, werden deze vondsten aan het oppervlak aangetroffen. (Fig. 28) In de bovenste laag, laag a, werden zeven wandfragment handgevormd aardewerk met een dikte van 10 mm en een RRR bakschema aangetroffen, evenals nog een fragment van een maalsteen. Ook uit laag c is een fragment van een maalsteen afkomstig. Tot slot leverde de onderste lagen, lagen d en e, nog negen wandfragmenten handgevormd aardewerk op, met een dikte van 12 mm en een RRR bakschema, en nog 20 fragmenten maalsteen.

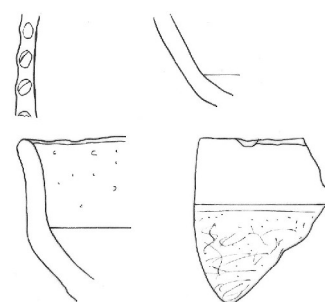


Fig. 28: Vlakvondsten V074 uit S97 (schaal 1:3)

Een  $^{14}\text{C}$ -datering op houtskool uit laag a van dit spoor (MHK011) leverde, afgaande op het aardewerk, een meer dan waarschijnlijk foutieve datering tussen 4368 en 4236 cal BC (Poz-46448, 5460 +/- 40 BP, 95,4% probability) op (Fig. 29).

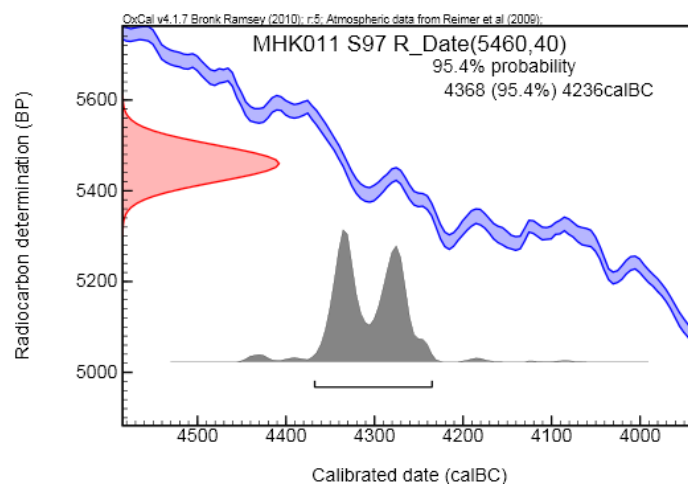
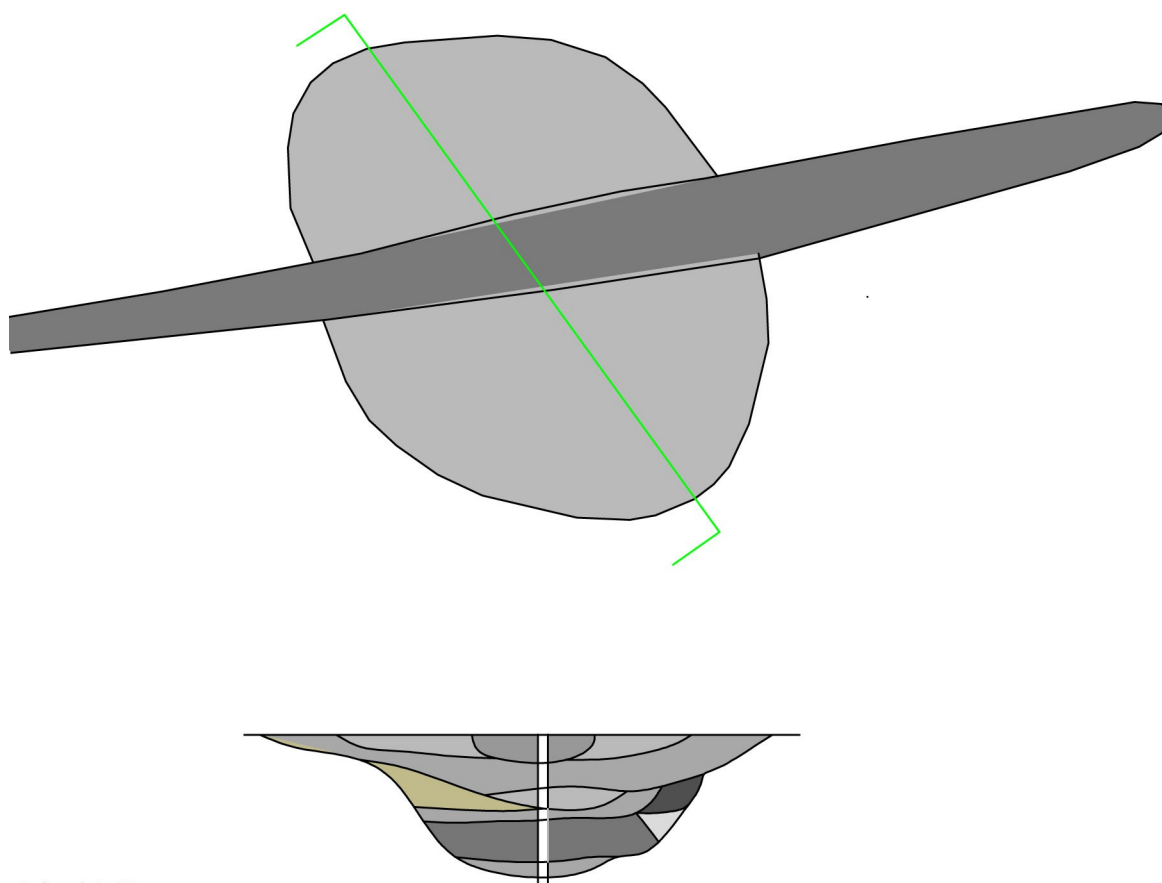


Fig. 29: MHK011, S97



Schaal 1:50

Fig. 30: Grondplan en doorsnede van de waterkuil (S97)

Macrorestenonderzoek op laag d uit dit spoor leverde in de 5 mm maaswijdte niet te determineren stukken schors op, in de 2 mm schubben van knoppen van een niet te determineren boom en in de 0,5 mm een takje mos en enkele zaden. Het gaat om fluitekruid (*Anthriscus sylvestris*), een plant die vaak in wegbermen en overhoekjes voorkomt, duizendknoop (*Polygonum*) en mogelijk ook leverkruid of koninginnekruid (*Eupatorium*).

Deze laatste is een forse plant die groeit op vochtige plaatsen, bijvoorbeeld waterkanten, in moerassen, rietlanden en vochtige bossen.

In totaal gaat het maar om een paar zaden waardoor verder uitwerken geen meerwaarde oplevert. De aanwezige planten komen voor op vochtige standplaatsen, deels op ruigten en overhoekjes. Dit komt goed overeen met de herkomst van het monster, een waterkuil. De omgeving van de waterkuil zal nat geweest zijn, maar niet geheel vertrapt door vee, aangezien er wel forse planten als fluitekruid en leverkruid konden groeien. De zaden lijken er op te wijzen dat de bodemlaag waaruit ze afkomstig zijn in het voorjaar is gevormd tijdens het rijpen van de zaden.<sup>11</sup>

Een pollenanalyse werd uitgevoerd op de onderste laag van spoor 96-97. Het monster blijkt pollen- en soortenrijk en goed telbaar. Ruim 2/3 van het pollen is afkomstig van diverse boomsoorten. Er is ook stuifmeel van haagbeuk (*Carpinus*) gevonden. Dit dateert het monster mogelijk in de (post) Romeinse tijd. Vondstmateriaal spreekt dit echter tegen. Antropogene indicatoren, waaronder stuifmeel van granen, zijn in lage concentratie aanwezig.

vondstnummer spoornummer Bxnummer	V 32 S 1060 BX 5325	
rijkdom	zeer rijk	rijkdom
conservering	red./goed	conservering
telbaar	ja	telbaar
globale AP/NAP	33/33	globale AP/NAP
bomen en struiken (drogere gronden)	+++	bomen en struiken (drogere gronden)
bomen (nattere gronden)	++	bomen (nattere gronden)
boskruiden, waaronder:	+	boskruiden
kamperfoelie	+	<i>Lonicera</i>
cultuurgewassen, waaronder:	(+)	cultuurgewassen
gerst/tarwe-type	(+)	<i>Hordeum/Triticum</i> -type
rogge	(+)	<i>Secale cereale</i>
akkeronkruiden en ruderalen	(+)	akkeronkruiden en ruderalen
graslandplanten en kruiden (algemeen)	++	graslandplanten en kruiden (algemeen)
sporenplanten	(+)	sporenplanten
veenmos	(+)	<i>Sphagnum</i>
struikhei	+	<i>Calluna vulgaris</i>
legenda:	(+)	= sporadisch aanwezig
	+	= aanwezig
	++	= regelmatig aanwezig
	+++	= veel aanwezig

## 5.2 Besluit

Bij de opgraving konden een aantal elementen vastgesteld worden van een erf uit de ijzertijd. In de eerste plaats gaat het om een noordwest-zuidoost georiënteerd woongebouw. Dit gebouw bevond zich slechts gedeeltelijk binnen de onderzoekszone en is wellicht verstoord bij de aanleg van de spoorwegberm. Ten oosten van deze gebouwplattegrond bevond zich een waterkuil, die naast aardewerk verschillende maalsteenfragmenten opleverde. Ook konden een achttal spijkers, met zowel een noordwest-zuidoost als een noord-zuid oriëntatie vastgesteld worden. Twee hiervan leverden aardewerk op, en lijken daardoor in de ijzertijd geplaatst te kunnen worden. Bij de overige spijkers is het niet duidelijk tot welke periode ze dienen gerekend te worden.

<sup>11</sup> Roller, de 2011



## 6 Begravingssporen uit de ijzertijd/Romeinse tijd

### 6.1 Beschrijving van sporen en vondsten

Tijdens het onderzoek werd een brandrestengraf aangetroffen, dat in de ijzertijd/Romeinse tijd kan gedateerd worden. Het graf bevindt zich in het zuiden van het onderzoeksgebied. Een tweede spoor dat bij het vooronderzoek als mogelijk brandrestengraf werd geïnterpreteerd, bleek bij nader onderzoek een recentere kuil te zijn.

#### 6.1.1 Brandrestengraven

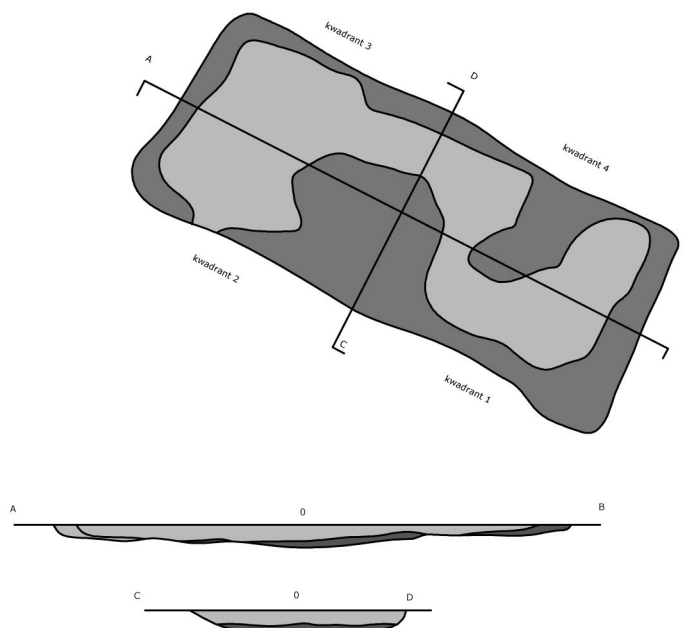
Het brandrestengraf (spoor 212) is rechthoekig van vorm, met afmetingen van 1,4 x 3,3 m, en is noordoost-zuidwest georiënteerd (Fig. 31 en Fig. 32). De vulling bevatte twee lagen: de bovenste laag was zwartbruin, de onderste laag of de houtskoollens, was zwart (Fig. 33). De kuil was slechts 15 cm diep bewaard en in de vulling werd geen vondstmateriaal aangetroffen. De volledige vulling werd uitgezeefd in functie van natuurwetenschappelijk onderzoek. Daar er geen vondstmateriaal werd aangetroffen is het voorlopig nog onduidelijk of het gedateerd kan worden in de ijzertijd of de Romeinse tijd en of het aldus gerelateerd kan worden aan de tijdens het onderzoek aangetroffen bewoningssporen uit de ijzertijd. Hiertoe kan mogelijk een <sup>14</sup>C-datering op het houtskool meer duidelijkheid brengen.



Fig. 31: Brandrestengraf



Fig. 32: Doorsnede brandrestengraf



Schaal 1:50

Fig. 33: Grondplan en doorsnedes brandrestengraf

Een  $^{14}\text{C}$ -datering op houtskool uit de onderste laag (houtskoolpakket) van spoor 212 (MB002) leverde een datering op tussen 1 en 130 cal AD (Poz-46447, 1935  $\pm$  30 BP, 95,4% probability) (Fig. 34). Deze datering maakt het weinig waarschijnlijk dat het brandrestengraf in relatie stond tot het woongebouw dat onder de ijzertijd werd geplaatst.

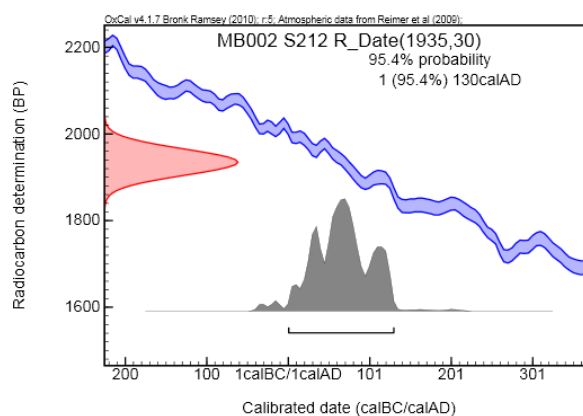


Fig. 34: MB002, S212

Macrorestenonderzoek op dit spoor leverde uit laag b vak 1 houtskool en twijgen op, uit laag b vak 2 enkele cysten<sup>12</sup> en één stukje houtskool, uit laag b vak 3 twee takjes, drie stukjes houtskool en dierlijke resten en uit vak 4 cysten. De aanwezigheid van houtskoolresten komt overeen met de verwachting van een brandgraf. De hoeveelheid is echter klein. Twee stukken houtskool (uit vak 3) waren groot genoeg om op verse breuken de celstructuur te analyseren. Het bleek om eik te gaan. De gevonden twijgen kunnen na de brand tussen het materiaal gekomen zijn. Ze vertonen geen indicaties dat ze met vuur in aanraking zijn geweest. De cysten zijn later in de grond gekomen en van recente ouderdom.<sup>13</sup>

<sup>12</sup> Resten van vrouwelijke aaltjes die eieren van jonge larven bevatten.

## **6.2 Besluit**

Tijdens het onderzoek kon een ondiep bewaard, rechthoekig brandrestengraf vastgesteld worden, te plaatsen in de ijzertijd of de Romeinse tijd. Onderaan bevindt zich een houtskoolrijke lens, waarboven zich een opvulpakket bevindt. Het spoor leverde geen vondstmateriaal op. De vulling werd volledig uitgezeefd, in functie van verder natuurwetenschappelijk onderzoek.



## 7 Bewoningssporen uit de middeleeuwen

### 7.1 Beschrijving van sporen en vondsten

De grootste concentratie aan middeleeuwse sporen bevindt zich in het noorden van het onderzoeksterrein. Ook elders konden sporen vastgesteld worden, voornamelijk dan in de vorm van greppels. De aangetroffen sporen omvatten in hoofdzaak paalsporen en een aantal greppels.

#### 7.1.1 Paalsporen

##### 7.1.1.1 Woningen

In het oosten van de onderzoekszone kon een noordwest-zuidoost georiënteerd gebouw vastgesteld worden (Fig. 35). Het gebouw lijkt driebeukig te zijn, met afmetingen van minimaal 8,4 x 15,2 m. Het gebouw is slechts gedeeltelijk bewaard: enerzijds zijn de sporen ondiep bewaard, en een aantal zijn zelfs volledig verdwenen; anderzijds is het uiteinde aan de oostzijde vergraven door een recentere perceelsgracht (Fig. 38).

De plattegrond bestaat uit sporen 106, 108, 109, 111, 116, 119, 188, 194, 245, 250, 252, 272, 278 en 281. Ze zijn doorgaans donkergrijs, licht gevlekt en vierkant tot ovaal van vorm, met een diameter variërend tussen 50 en 150 cm. De bewaarde diepte varieert tussen 10 en 46 cm. Hoewel de sporen ook handgevormd aardewerk opleverden, met onder meer besmeten oppervlak, lijkt de plattegrond toch te dateren in de volle middeleeuwen. Een enigszins vergelijkbare gebouwplattegrond werd aangetroffen op de site Zomergem – Rijvers. Deze heeft eveneens een nooroost-zuidwest oriëntatie.<sup>14</sup>



Fig. 35: Hoofdgebouw 1

<sup>14</sup> Bruggeman/Derieuw/Reyns, 2011: 37-38

Enerzijds wijst de palenconfiguratie op een bootvormig type en anderzijds leverde één van de paalsporen een vrij groot randfragment gedraaid grijs aardewerk van een kogelpot op met radstempelversiering op de hals.

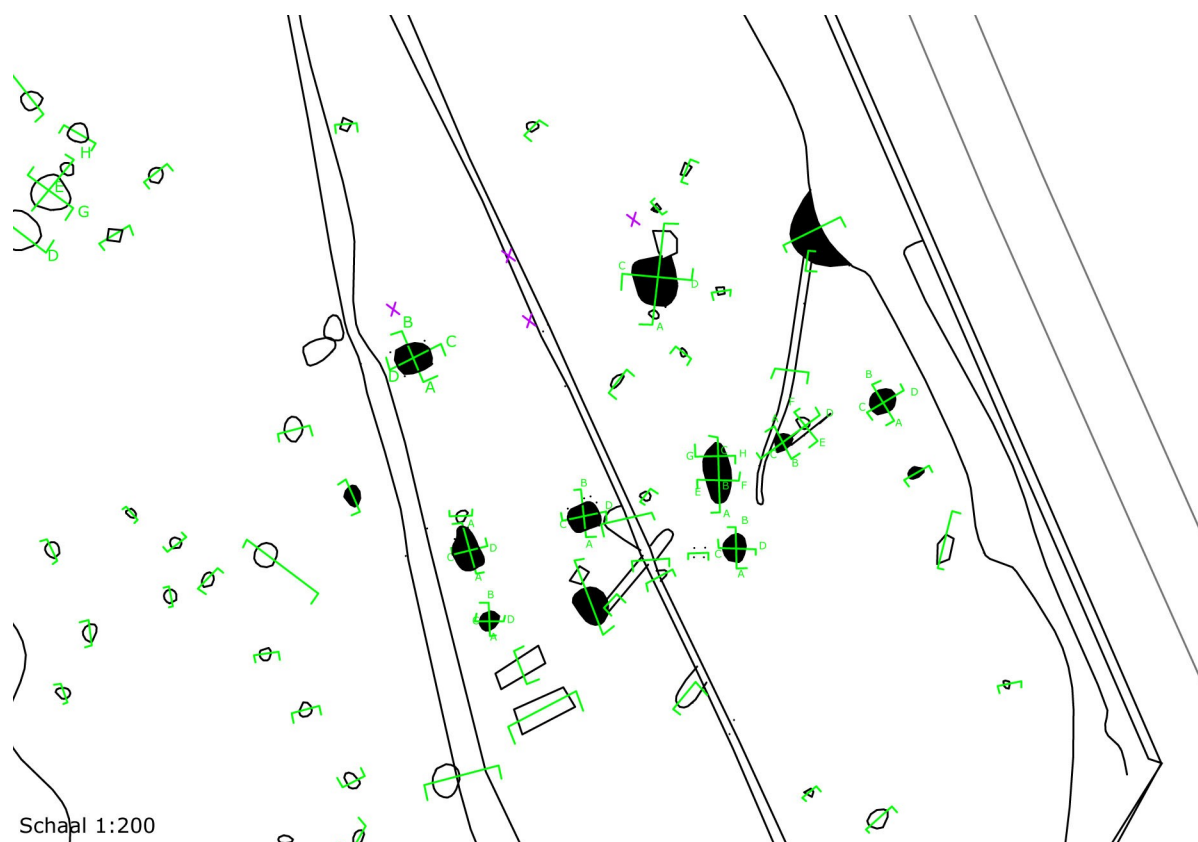


Fig. 38: Middeleeuwse gebouwplattegrond 1



Fig. 39: Grondplan en doorsnedes van middeleeuwse gebouwplattegrond 2

Vondstmateriaal uit spoor 111 omvat een brok gecorrodeerd ijzer. Spoor 194 leverde vijf fragmenten gedraaid grijs aardewerk op en omvat vier wandfragmenten en een randfragment



van een kogelpot, die gedateerd kan worden van het einde van de 10de tot de eerste helft van de 13de eeuw. Op de schouder van de kogelpot is decoratie aangebracht in de vorm van vierkantjes, met behulp van een radstempel. Op basis van het herhalende patroon kon vastgesteld worden dat de radstempel een omtrek had van ongeveer 9 cm en 22 blokjes omvatte. Uit spoor 250 zijn twee wandfragmenten handgevormd grijs aardewerk afkomstig, evenals een wandfragment handgevormd aardewerk met een dikte van 9 mm en een RRR bakschema. Dit fragment lijkt besmeten te zijn en is mogelijk te dateren in de metaaltijden, in tegenstelling tot de overige vondsten. Het is dan ook mogelijk dat dit fragment residueel is (Fig. 40).

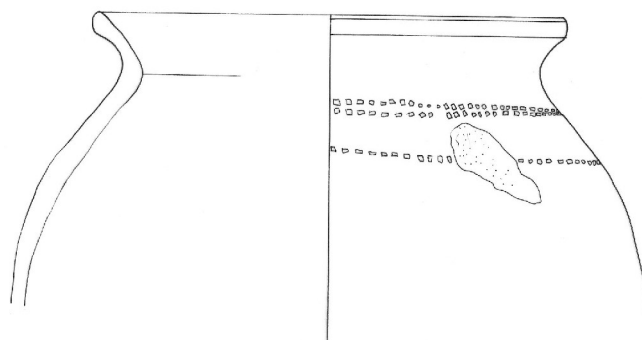


Fig. 40: V044, rand van een kogelpot uit S194 (schaal 1:3)

Een tweede woongebouw dat wellicht in de volle middeleeuwen gedateerd kan worden bevindt zich in het noordwesten van het onderzoeksterrein en is noordwest-zuidoost georiënteerd (Fig. 39). Vondstmateriaal ontbreekt volledig. De structuur bestaat uit sporen 397, 400, 404, 409, 412, 416, 417, 418, 420 en 423. Ook hier is het gebouw slechts gedeeltelijk bewaard, ten gevolge van een latere perceelsgracht en vermoedelijk ook door de aanleg van de aangrenzende spoorwegtalud. Het gebouw heeft een bewaarde breedte van 10,1 m en een bewaarde lengte van 8,5 m. Evenals de eerste gebouwplattegrond, lijkt dit gebouw driebeukig bootvormig te zijn. De palen van de draagstructuur hebben een diameter van maximaal 1 m en een bewaarde diepte van maximaal 58 cm.

#### 7.1.1.2 Greppels

Spoor 103A bakent mogelijk het middeleeuwse erf af. Deze greppel heeft een lichte noordwest – zuidoost oriëntatie en heeft een zwartgrijze vulling. Mogelijk werd het erf vergroot met de aanleg van greppels 49 en 51. Vondstmateriaal uit spoor 103A omvat een wandfragment handgevormd aardewerk met een dikte van 8 mm en een RRR bakschema, evenals een tweede wandfragment handgevormd aardewerk, maar met een dikte van 13 mm en een RRR bakschema. Dit laatste fragment lijkt bovendien besmeten te zijn. Verder bevatte het een wandfragment kruikwaar. Deze vondsten lijken gedateerd te kunnen worden in de Romeinse tijd. Andere vondsten uit spoor 103A zijn tenslotte nog een fragment van een dakpan en een natuurlijke silexkei.

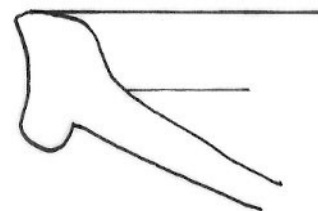


Fig. 41: V067, randfragment van een bord uit S51 (schaal 1:1)

Uit spoor 51 is nog een randfragment rood geglazuurd aardewerk van een bord afkomstig. Dit fragment is te dateren in de late middeleeuwen of nieuwe tijd (Fig. 41).



## **7.2 Besluit**

Aan de volle middeleeuwen kunnen twee gebouwplattegronden toegewezen worden van een drieschepig, bootvormig type. Het eerste gebouw kent een noordoost-zuidwest oriëntatie. De palen van de meest noordelijke beuk bleven niet bewaard. Vondstmateriaal omvat een groot randfragment van een kogelpot in grijs aardewerk met radstempeldecoratie op de het lichaam. De tweede middeleeuwse gebouwplattegrond is noordwest-zuidoost georiënteerd, maar leverde geen vondstmateriaal op. Wellicht kunnen een aantal van de aangetroffen spijkers gerelateerd worden aan deze woongebouwen. Ook zijn er een aantal greppels aanwezig, die mogelijk het erf afbakenden.



## 8 Sporen uit de nieuwe en nieuwste tijd

### 8.1 Beschrijving van sporen en vondsten

Deze sporen bevinden zich verspreid binnen het onderzoeksgebied en omvatten diverse paalsporen, afkomstig van een afsluiting, evenals diverse greppels die vermoedelijk een afbakenende functie hadden.

#### 8.1.1 Paalsporen

##### 8.1.1.1 Afsluiting

In het zuiden werden verschillende paalsporen aangetroffen (sporen 4, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 29, 42, 43, 44, 120, 122, 124, 126, 127 en 128), die als restanten van een noordoost-zuidwest georiënteerde afsluiting geïnterpreteerd kunnen worden (Fig. 42). Deze afsluiting kon over een afstand van 71 m gevolgd worden. De paalsporen zijn los van vulling en zijn vierkant tot rond van vorm. Ze hebben doorgaans een diameter kleiner dan 10 cm en zijn slechts enkele centimeter diep bewaard. De tussenafstand tussen de paaltjes bedraagt 1,6 m.



Fig. 42: Afsluiting in het zuiden van het onderzoeksgebied

#### 8.1.2 Greppels

Verschiedende grachten uit deze periode zijn te interpreteren als perceelsgrachten, voornamelijk dan sporen 22, 85, 139, 215 en 275. Deze hebben doorgaans een noordwest-zuidoost tot noordoost-zuidwest oriëntatie. Mogelijk bakende spoor 34 een erf af.

Vondstmateriaal uit spoor 22 omvat in de eerste plaats een bodemfragment van een schaalje in Siegburg steengoed (Fig. 44) en een wandfragment in Raeren steengoed. Verder omvat het nog

een rand- en drie wandfragmenten rood geglazuurd aardewerk, afkomstig van een kom (Fig. 43), een onleesbare munt en een ijzeren nagel. Op basis van het vondstmateriaal kan het spoor gedateerd worden van de tweede helft van de 14de eeuw tot de 16de eeuw.

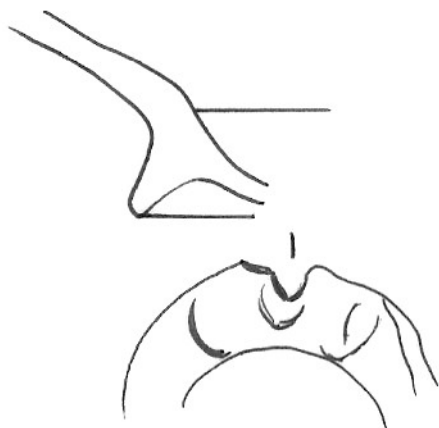


Fig. 44: V009, bodemfragment van een schaal in Siegburg steengoed uit S22a (schaal 1:1)

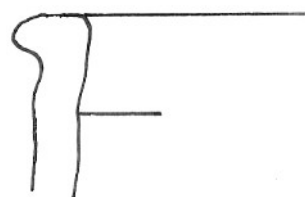


Fig. 43: V65, randfragment van een kom uit S22a (schaal 1:1)

Spoor 85 leverde een randfragment wit geglazuurd aardewerk, afkomstig van een bord (Fig. 47), op en een wandfragment Langerwehe steengoed. Verder bevatte het tevens twee wandfragmenten handgevormd grijs aardewerk, twee randfragmenten gedraaid grijs aardewerk van twee kommen, een randfragment gedraaid grijs aardewerk van een teil, 15 wand- en een oorfragment gedraaid grijs aardewerk, twee wandfragmenten ongeglazuurd rood aardewerk, twee randfragmenten rood geglazuurd aardewerk van een teil en vijf wand- en twee oorfragmenten geglazuurd rood aardewerk (Fig. 45 en Fig. 46). Tot slot leverde het spoor nog een oxiderend gebakken tegel en twee ijzeren nagels op. De vondsten geven een datering aan van de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd.



Fig. 46: V018, vlakvondsten van S85 (schaal 1:3)

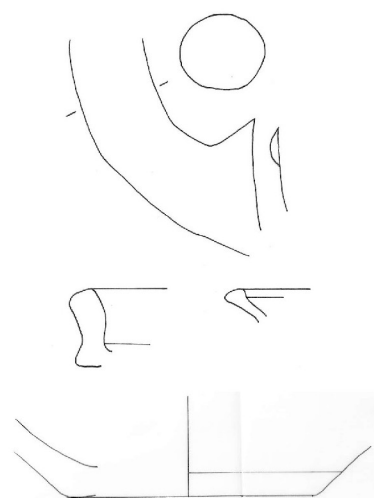


Fig. 45: V090, vlakvondsten van S85 (1:3)

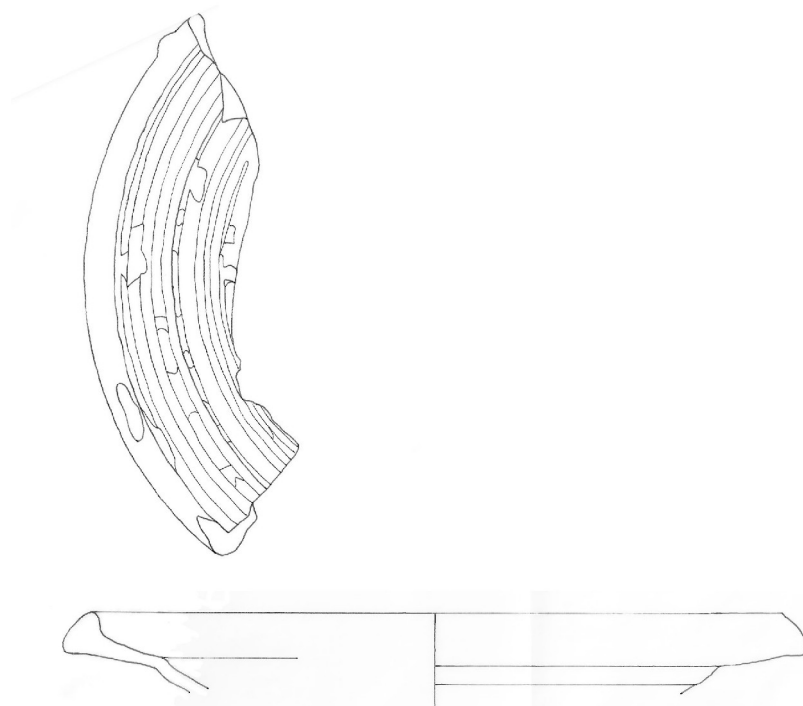


Fig. 47: V091, randfragment van een bord uit S85 (1:3)

Spoor 139 bevatte een bodemfragment industrieel wit aardewerk en een pijpenkop (Fig. 48). De vondsten dateren het spoor in de nieuwste tijd. Spoor 215 bevatte dan weer een wandfragment rood geglaazuurd aardewerk en een wandfragment industrieel wit aardewerk. Ook dit spoor kan op basis van het vondstmateriaal in de nieuwste tijd gedateerd worden.

Tot slot werden in spoor 34 nog twee wandfragmenten gedraaid grijs aardewerk, een oorfragment ongeglazuurd rood aardewerk, drie wandfragmenten geglaazuurd rood aardewerk, een wandfragment Langerwehe steengoed en een fragment beton aangetroffen. De vondsten dateren het spoor andermaal in de nieuwste tijd.



Fig. 48: V070, pijpenkop uit S139 (1:1)

## 8.2 Besluit

Uit de nieuwe en nieuwste tijd kon een palenrij, wellicht afkomstig van een afsluiting vastgesteld worden. Daarnaast bestaan de sporen voornamelijk uit perceelsgreppels, voornamelijk ter plaatsen in de nieuwe tijd.





## 9 Discussie

Tot nog toe konden in Deinze weinig archeologische waarnemingen gedaan worden via vlakdekkend onderzoek. Deze site draagt dan ook in grote mate bij tot onze kennis over het verleden van Deinze. Recentelijk werden twee plattelandsonderzoeken uitgevoerd van sites met grondsporen. Een eerste onderzoek werd uitgevoerd in 2011 en bestond uit een proefsleuvenonderzoek op de locatie Deinze – Kouter. Deze locatie leverde enkel een aantal vrij recente greppels, kuilen en paalsporen op.<sup>15</sup> Daarnaast werd in 2006 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te Deinze – Terwilgenstraat, gevolgd door een beperkt vervolgonderzoek. Dit leverde laatmiddeleeuwse tot subrecente sporen op, bestaande uit verschillende grachtstructuren en een palencluster.<sup>16</sup>

Hoewel slechts een klein deel van een ijzertijdplattegrond werd aangesneden binnen het onderzoeksgebied, dat dateert uit de eerste helft van de 1ste eeuw v. Chr., kunnen gelijkenissen gezien worden met andere in de regio aangetroffen gebouwplattegronden. Zo werd op de site Aquafinracé Aalter – Brug in Knesselare een ijzertijdplattegrond met een gelijkaardig uiteinde vastgesteld.<sup>17</sup>

Interessant is de vaststelling van een brandrestengraf, dat dateert tussen 1 en 130 cal. AD. Dergelijke graven kwamen zowel voor in kleine grafveldjes, dan wel eerder geïsoleerd voor. Mogelijk kunnen deze geïnterpreteerd worden als veldgraven. Bijgiften komen slechts sporadisch voor. De graven waren niet georiënteerd volgens één bepaalde richting. Ook in afmetingen van de kuilen zit heel wat variatie.<sup>18</sup> Het is dan ook niet opmerkelijk dat er geen vondstmateriaal werd aangetroffen in het graf. Het profiel van het graf sluit met zijn rechte wanden en vlakke bodem aan bij de meest voorkomende graven, zoals aangetroffen op de site Evergem – Kluizendok,<sup>19</sup> maar is duidelijk veel ondieper bewaard. Met zijn afmetingen van 3,3 x 1,4 m is het graf vrij groot. Er zijn tot nog toe slechts weinig brandrestengraven aangetroffen, die afmetingen hebben die veel groter zijn dan 2 x 1 m.<sup>20</sup> Andere geïsoleerde brandrestengraven werden in de regio onder meer aangetroffen in Evergem – Ralingen/Schoonstraat,<sup>21</sup> Evergem – Koolstraat<sup>22</sup> en Knesselare – Aquafinracé.<sup>23</sup> Het gaat doorgaans om een rechthoekige graven, maar in het geval van Knesselare ook om een rond graf. Doorgaans bevindt er zich weinig tot geen botmateriaal in de graven,<sup>24</sup> wat ook in Deinze – Sint-Hubertstraat het geval bleek.

De twee aangetroffen middeleeuwse gebouwplattegronden kennen ook verschillende parallellen in de regio. Op de site Evergem – Ralingen/Schoonstraat werden een aantal vrij volledige gelijkaardige driebeukige volmiddeleeuwse gebouwen aangetroffen (Fig. 49 en Fig. 50).<sup>25</sup> Ook werden in de regio verschillende andere middeleeuwse driebeukige gebouwstructuren aangetroffen, die in sommige gevallen eerder slecht bewaard zijn, zoals op de site Aalter – Manewaarde.<sup>26</sup> Dergelijke structuren zijn opgebouwd uit twee smalle zijbeuken, die elk bestaan uit een dubbele palenrij. Op die manier werd een bredere middenbeuk gecreëerd. In sommige gevallen zijn de zijden zijn licht gebogen.<sup>27</sup> Slechts één van de twee plattegronden op de site

15 Bruggeman/Reyns 2011

16 Klinkenborg/De Logi/Hoorne 2006: 19

17 Horne *et al.* 2006: 28-29

18 Laloo *et al.*, 2009: 364

19 Laloo *et al.*, 2009: 328-334

20 Laloo *et al.*, 2009: 334

21 Van de Vijver *et al.*, 2009: 75-79

22 De Logi *et al.*, 2009: 135-137

23 Horne *et al.* 2006: 25-26

24 Zie o.m. Laloo *et al.* 2009: 328-334 en De Logi *et al.* 2009: 135-137

25 Van de Vijver *et al.*, 2009: 34-40

26 <http://www.deklad.be/aalter-manewaarde-2008>

27 Van de Vijver *et al.*, 2009: 34-40

Deinze – Sint-Hubertstraat leverde dateringsmateriaal op, maar laat slechts een datering toe tussen de 10de en het begin van de 13de eeuw. Gelijkaardige plattegronden in de regio worden gedateerd tussen de 10de en de 12de eeuw.<sup>28</sup>

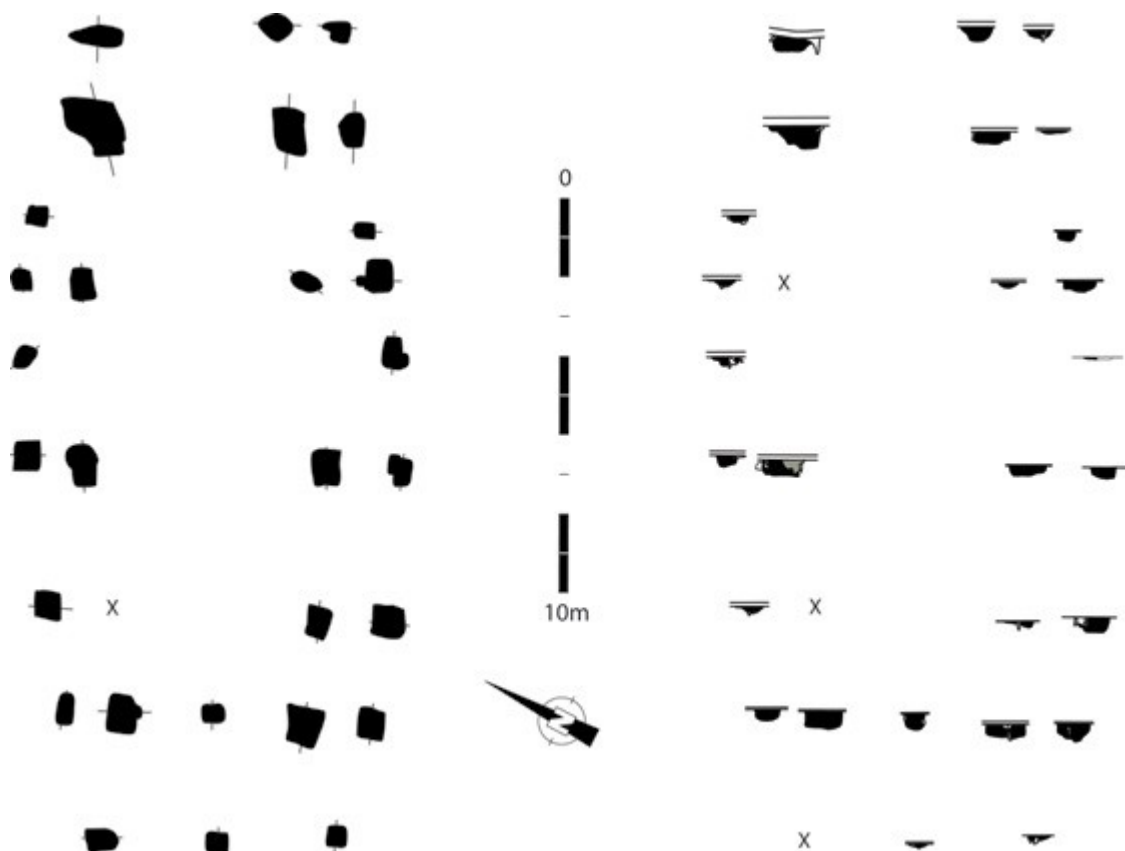


Fig. 49: Middeleeuwse gebouwplattegrond aangetroffen op de site Evergem-Ralingen, gebouw 1 (Van de Vijver et al. 2009: Fig. 19)

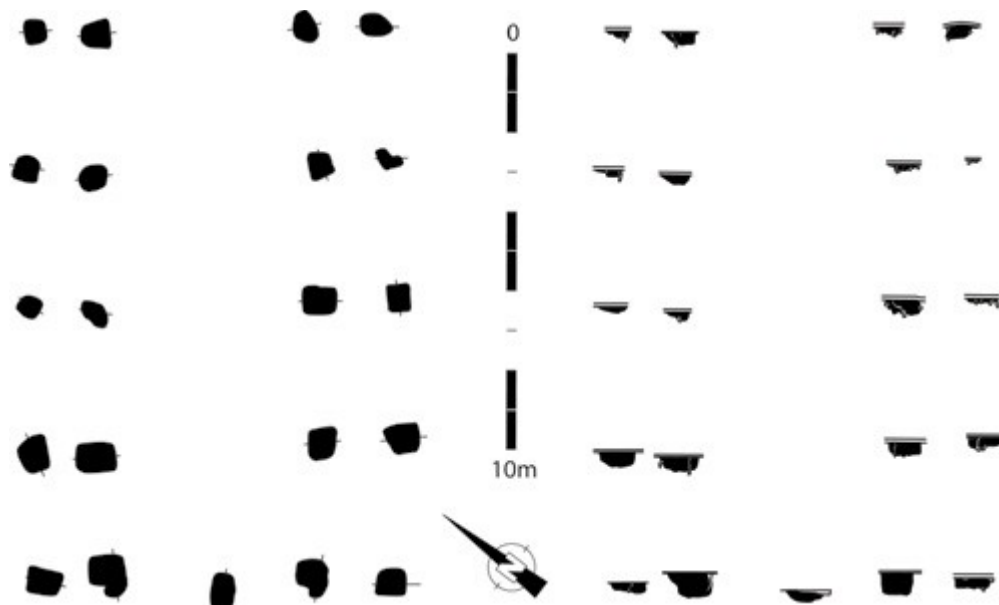


Fig. 50: Middeleeuwse gebouwplattegrond aangetroffen op de site Evergem-Ralingen, gebouw 2 (Van de Vijver et al. 2009: Fig. 22)

<sup>28</sup> Van de Vijver et al., 2009: 34-40

De buitenste palenrijen van de dubbele palenrijen die de twee zijbeuken omvatten, zijn vaak kleiner minder zwaar ingezet. Dit kan duidelijk gezien worden bij een gebouwplattegrond aangetroffen op de site Evergem-Koolstraat (Fig. 51).<sup>29</sup> Ook bij de site Deinze – Sint-Hubertstraat zijn bij beide gebouwen de buitenste palenrijen minder diep ingezet, voor zover dit nog kon vastgesteld worden, als gevolg van de versterking door recentere grachtstructuren. Dit verklaart wellicht waarom bij gebouw 1, één van de buitenste palenrijen niet meer bewaard is.

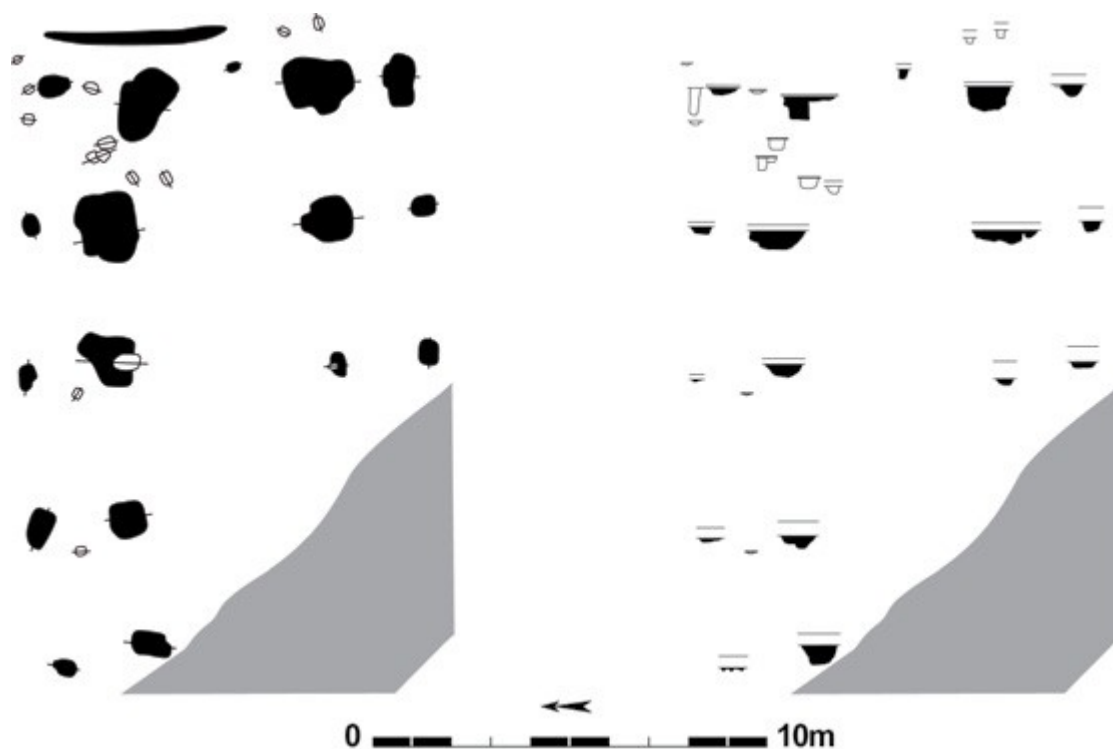


Fig. 51: Middeleeuwse gebouwplattegrond aangetroffen op de site Evergem-Koolstraat, gebouw 11 (De Logi et al., 2009: Fig. 197)

Op vlak van oriëntatie sluiten de aangetroffen middeleeuwse gebouwplattegronden aan op de meest courante richtingen in de regio. Naar analogie met de eerste gebouwplattegrond werd onder meer een noordoost-zuidwest oriëntatie vastgesteld in Evergem – Ralingen<sup>30</sup> en de oriëntatie van de meeste plattegronden op de site Evergem – Koolstraat<sup>31</sup> en Aalter – Manewaarde<sup>32</sup> hebben evenals de tweede gebouwplattegrond een oost-west oriëntatie.

29 De Logi et al., 2009: 145-147

30 Van de Vijver et al., 2009: 34-40

31 De Logi et al., 2009: 145-147

32 <http://www.deklad.be/aalter-manewaarde-2008>





## 10 Samenvatting

Naar aanleiding van de geplande aanleg van een nieuwe verkaveling door Immo Danneels nv en Green Corner nv, werd door de KLAD een vlakdekkende opgraving van circa 0,86 ha geadviseerd.

Bij de opgraving konden een aantal elementen vastgesteld worden van een erf uit de ijzertijd. In de eerste plaats gaat het om een noordwest-zuidoost georiënteerd woongebouw uit de eerste helft van de 1ste eeuw v. Chr. Dit gebouw bevond zich slechts gedeeltelijk binnen de onderzoekszone en is wellicht verstoord bij de aanleg van de spoorwegberm. Ten oosten van deze gebouwplattegrond bevond zich een waterkuil, die naast aardewerk verschillende maalsteenfragmenten opleverde. Ook konden een achttal spijkers, met een noordwest-zuidoost of een noord-zuid oriëntatie vastgesteld worden.

Tijdens het onderzoek kon tevens een ondiep bewaard, rechthoekig brandrestengraf vastgesteld worden, te dateren in de ijzertijd of de Romeinse tijd, tussen 1 en 130 cal. AD. Onderaan bevindt zich een houtskoolrijke lens, waarboven zich een opvulpakket bevindt. Het spoor leverde geen vondstmateriaal op. De vulling werd volledig uitgezeefd, in functie van verder natuurwetenschappelijk onderzoek.

Aan de volle middeleeuwen kunnen twee gebouwplattegronden toegewezen worden van een drieschepig, bootvormig type. Het eerste gebouw kent een noordoost-zuidwest oriëntatie. De palen van de meest noordelijke beuk bleven niet bewaard. De tweede middeleeuwse gebouwplattegrond is noordwest-zuidoost georiënteerd, maar leverde geen vondstmateriaal op. Wellicht kunnen een aantal van de aangetroffen spijkers gerelateerd worden aan deze woongebouwen. Ook zijn er een aantal greppels aanwezig, die mogelijk het erf afbakenden. Vergelijking van de aangetroffen middeleeuwse gebouwplattegronden met vondsten uit de regio, tonen aan dat ze aansluiten bij elkaar aansluiten.

Tot nog toe konden in Deinze weinig archeologische waarnemingen gedaan worden via vlakdekkend onderzoek. Deze site draagt dan ook in grote mate bij tot onze kennis over het verleden van Deinze.



## 11 Bibliografie

### 11.1 Publicaties

Bruggeman, J./M. Derieuw/N. Reyns, 2011: *Archeologische opgraving Zomergem – Rijvers*, Bornem (Rapporten All-Archeo bvba 28).

Bruggeman, J./N. Reyns, 2011: *Archeologisch onderzoek Deinze – Kouter*, Bornem (Rapporten All-Archeo bvba 037).

Cassiman, A., 1954: *Geschiedenis van Deinze*, Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het land aan Leie en Schelde 20-21, 1-301.

Derieuw, M./N. Reyns/J. Bruggeman, 2011: *Archeologisch vooronderzoek Petegem-aan-de-Leie (Deinze) – Sint-Hubertstraat*, Bornem (Rapporten All-Archeo bvba 35).

Hoorne, J./D. Vanhee/N. Eggermont/J. Decorte, 2006: *Archeologische opvolging Aquafintrace Aalter-Brug – Knesselare fase 1 A. 3 november – 2 december 2005*, s.l. (KLAD-rapport 1).

Klinkenborg, S./A. De Logi/J. Hoorne, 2006: *Archeologisch onderzoek Deinze-Terwilgenstraat, 13 tot 29 september 2006*, s.l. (KLAD-rapport 3).

Laloo, P./W. De Clercq/Y. Perdaen/P. Crombé, 2009: *Het Kluizendokproject. Basisrapportage van het preventief archeologisch onderzoek op de wijk Zandeken (Kluizen, gem. Evergem, prov. Oost-Vlaanderen). December 2005 - december 2009*, Gent (UGent Archeologische Rapporten 20).

Logi, A. De/J. Deconynck/N. Vanholme/S. Reniere, 2009: *Archeologisch onderzoek Evergem – Koolstraat 1 oktober 2008 tot 10 juni 2009*, s.l. (KLAD-rapport 15).

Meulemeester, J. De , 1984: *Circulaire vormen in Oost-Vlaanderen*, *Archeologia Belgica* 259.

Rasselle, T., 2007: *De pre-Romaanse kerk in Vlaanderen. Een archeologische inventarisatie*, Gent (ongepubliceerde licentiaatsverhandeling UGent).

Smith, K., 1988: *Over de hoeven van Petegem*, Bijdragen tot de geschiedenis der stad Deinze en van het land aan Leie en Schelde 55, 219-250.

Vijver, M. Van de/K. Keppens/ E. Schynkel/S. Dalle, 2009: *Archeologisch onderzoek Evergem – Ralingen/Schoonstraat, 23 februari tot 26 juni 2009*, s.l. (KLAD-rapport 14).

### 11.2 Websites

Agentschap voor geografische informatie Vlaanderen (2011)  
<http://geo-vlaanderen.agiv.be/>

Centraal Archeologische Inventaris (2011)  
<http://cai.erfgoed.net/cai/index.php>

Databank ondergrond Vlaanderen (2011)  
<http://dov.vlaanderen.be>

Kale-Leie Archeologische Dienst (2011)  
<http://www.deklad.be>

GISoost, Geografisch informatiesysteem – Provincie Oost-Vlaanderen (2011)  
<http://www.gisoost.be>

Nationaal geografisch instituut (2011)  
<http://www.ngi.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2011)  
Vlaams instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE)  
<http://www.onderzoeksbalans.be>

## 12 Bijlagen

### 12.1 Lijst van afkortingen

CAI	Centrale Archeologische Inventaris
TAW	Tweede Algemene Waterpassing
DHM	Digitaal hoogtemodel

### 12.2 Glossarium

Ex situ	Tegenovergestelde van in situ.
Hydrografie	Beschrijving van de fysische eigenschappen van waterlichamen en het aangrenzende land.
In situ	Term gebruikt voor de aanduiding van archeologische resten die in dezelfde toestand worden teruggevonden als ze in het verleden door de mens zijn achtergelaten.
Off-site	Sporen die niet onmiddellijk aan een site kunnen toegewezen worden.
Onderzoeksgebied	Deel van het plangebied dat onderworpen is aan een archeologisch (voor)onderzoek.
Plangebied	Het terrein waarop een bodemverstorende activiteit wordt gepland of uitgevoerd.
Spijker	Bijgebouw dat dienst doet als opslagplaats.

### 12.3 Archeologische periodes

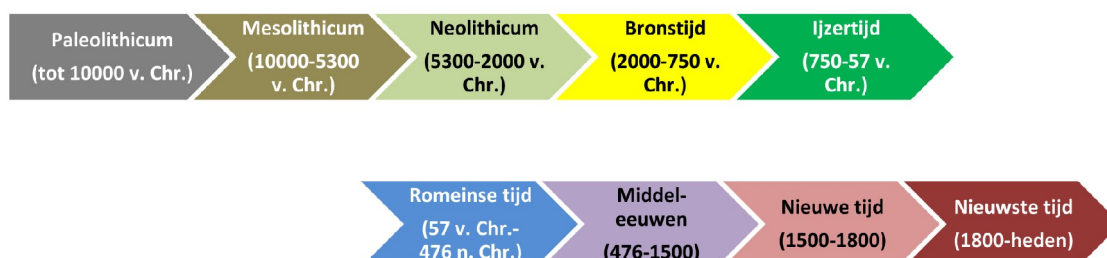


Fig. 52: Archeologische periodes

### 12.4 CD-rom

Inventarislijsten van het gerecupereerde vondstenmateriaal, van de sporen met beschrijving, van alle tekeningen en van alle foto's zijn digitaal beschikbaar. Dit is tevens het geval voor het dagboek, de foto's, de plannen en tekeningen.